TECHE UDINE

MANOSCRITTI

FONDO PRINCIPALE

Manoscritto n. P_MSS_0890

Nel Fondo Principale sono confluiti la maggior parte dei lasciti manoscritti pervenuti alla Biblioteca Civica «Vincenzo Joppi» nel corso del tempo: si tratta perciò di un fondo composito nel quale è possibile trovare manoscritti di argomento liturgico, scientifico, giuridico, botanico e altro.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine
https://www.techeudine.it/fondo-principale
https://www.sbhu.it/

068

STATUTA PRODOLONI SAEC. XV.

Trascritto da apografo cartaceo in folio del Secolo XVI. mutilo in fine, posseduto dal Marchese Paolo di Colloredo.

Speso per trascrizione L. 35.—

Udine Dicembre 1893.

BIBLIOTECA COMUNALE
UDINE

Ad laudem et gloriam omnipotentis Dei misericordiæque eius virginis Matris Mariæ, ac totius Cælestis Curiæ; ad honorem et stabilitatem infrascriptorum nobilium Dominorum de Prodolone nec non conservationem et augmentum castri predicti de Prodolone: statuit ut que legibus, moribusque, aut mancunque inest polestie necesse regi municipia plenumque partim proprio, partim communi, ure utantur. Nam licet fere sub legalium conglutinatione voluminum, que imperatur, disputatur, possunt occurrere annotantur vane tamen ex personis causis locorum, usibus, ex vagantiumque negotiorum eventibus, depegnd convenit, unde est singulariter statuta, quibus medis, quoque virgia concludantur, ut sic in additionibus que vel interpretationibus una communis litigantes teniant, ex celeri trutinatione causarum de plurimum ne expensis et laboribus relevatos. Quocirca nobilis et egregius Dominus Nicolaus, olim Nicolaus de Prodolone pro se et nomine fratrum suorum et successorum, volens et desiderans predecessorum suorum degni vestigia imitari, totaque eius districtu merum et mixtum obtinentis imperium subditorum suorum in quorum pace quiescunt, et quiete letantur remediis vigilando de consilio providorum virorum . . . consulum ipsius et suorum, aliorumque civium et subditorum suorum castri et ville Prodolone, infrascriptas constitutiones seu statuta firmitate iuris ad ipsius et suorum fratrum et successorum suorum revocationem expressam et reservationem ut tura scripsit, constituit, fecit et firmavit. Mandans eadem ab omnibus eius subditis inviolabiliter observari,

et quod cautius ... et ecclesius est agendum ubi ... maius versatur ... periculum de criminibus in quibus id maius timetur prius disponat ... recedat dominus ille ... et cetera sunt suprascripta

In primis quidem statuit, ordinavit et mandavit predictus dominus Nicolaus quod de quolibet crimine cognosci possit ... et discuti per accusationem, inquisitionem et denunciationem de quibus inferius per ordinem pertractatur

Statuit equidem et mandavit quod si aliquis aliquem de aliquo crimine accusaverit, quod ille accusator an de crimine notificet et satis dationem prestet idoneam de perseverando in causa nisi accusationis usque ad finem, quod si non fecerit, vel dictum crimen non probaverit, in suprascriptas penas solvet, que satisdatione cessante statim solvende ... vel ... subiacebit. Et si fuerit crimen de quo pena mortis, vel mutilationis membri fuerit imponenda, ut ex inde sequi apparebit, idem accusatus in carceribus ponatur. Si vero talis pena non fuerit infligenda, recipiatur ab ipso accusato satisdatio, prout fuerit de jure vendo condemnatus secundum qualitatem delicti. Et si prefatus pauperiatem vel aliquam causam dare non poterit, tunc sub bona custodia teneatur, quibus facta audiantur omnia que tam in agendo, quam in defendendo partes dicere voluerint, et allegare.

Et si propositum crimen legitime fuerit probatum, fiat condemnatio secundum qualitatem ipsius, ut ex inde scriptis apparebit. Si autem in probatione defecerit accusator, tunc si fuerit crimen de quo pena mortis imponenda fuisset, ipso facto accusator incurrat penam talionis centum librarum et carcerem. Si autem pena amputationis membri incurret penam librarum Le carcerem vel similem penam aut pecuniam aut manum amittat. Si vero pecuniariam penam

...deg.n debuisset, tunc eundem ejusdem Delicti accusator;
ne forte propter hoc maleficium remaneant impunita. Si
autem accusator propter paupertatem, vel aliam rationabilem causam, supradictam emolumentum prestare
non posset, exigantur ab ipso ea que inde quantitatem
tem persone, et equalitatem patrimonii sui prestare
poterat vel saltem in defectum victorie centum pre
stetur per eum. Et postea procedatum ut supra, Salvo
semper quod post ex Indiciis competentibus contra eum
Salem possit ad tormentum procedere secundum quod
visum ex capitulo de inquisitione continetur

De Inquisitione Rubrica

Item si de voce, et fama ad aures Potestatis perveniret
quod aliquod maleficium sit perpetratum, et ipse
Potestas, vel Capitaneus sive aliquis accusator possit
et debeat de ipso crimine diligenter inquirere et
circumstantibus viciis, et alios cum sacramento de
latione, et aliis terminibus, et quibuscumque aliis
modis per quos veritas possit haberi, et si esse ab
quibus presumptionibus vel indiciis aliquem suspectum
inveniet, tunc Potestas statim ipsum ad carce-
bus ponat, ad cum dalis dationis penis se habeat
secundum qualitatem delicti ut supra de accusatione
continetur, et contra ipsum ponat inquisitionem
diligenter, super quo tali suspecto sacramentum de
ferat de veritate dicenda et si crimen aperte con
tra ipsum, ipsum secundum ejus exigentiam criminis,
ut ex sequentibus apparebit condemnet, maxime si
secundum ipsius confessionem delictum in veritate
inventum fuerit perpetratum Si vero negavit, tunc
Potestas vocet testes, et alias probationes, quas pro
ducere potest, producat, et his omnibus diligenter
examinatis super ipsa inquisitione et eorum copia
red si petierit decreta, auditis que ipsius ap,positio
nibus, et defensionibus, si contra ipsum Reum &c.

gillum, item probatum inveniri, quum se dicunt se
crimen exactionis maleficii et non fecisse: si vero
non sic probatum inveniri, tunc si aliqua presumptio
nes vel indicia exierint inventa preter quod tortum
se non fuisse confessus Potestas, vel Castaldio rem
maleficium ponat ad torquendum, et si dubito modo
torturatus fuerit, et non fuerit confessus, absolvatur:
si autem confessus fuerit crimen eadem tormenti
deponatur, et dimittatur post tormentum una die
integrum, et postea quod molestia interrogetur de to-
dictum crimen fecit, et si ter interrogatus per spatium
trium horarum vera qualibet interrogatione perseveret
habeatur pro confesso et puniatur ut supra; si vero
negat habeatur pro non confesso; sed si alia nova
superveneriut indicia, iterum torqueatur. Indicia autem
per que tortura fieri possit, intelligantur inscripta. Item
si contra reum probatum fuerit primum testem cum pe-
dicta fama, et vocem, qui maleficium commisit: item
si cum fama reperiatur fuisse vel aliam minatus fue-
rit illud facere vel si in loco perpetrato delicti fuerit
cum suspectione inventus cum armis, vel verba iactantia
dixerit vel aliquid de hoc opere manifestans veram ali-
quibus: item si maleficio perpetrato effugerit: item
si latro mala fama fuerit, et condictus domum fa-
cere: item si domo data, vel pecus ibidem aliquid
fuerit inventum de ablatis, nisi manifeste probave-
rit unde alter habuerit, et his omnibus, quod
magis poterint, recipi ex industria indicantis
Item que dicta sunt de inquisitione, similiter in de-
nuntiatione intelligantur similes modi procedendi obser-
ventur prestito semper denunciatori sacramento, ex
zelo iustitie, non odio denuntiationis faciat et pe-
dum veracem credat.

De maledicis et blasphemantibus Deum et sanctos

Quia quod in religionem divinam committitur in om-

mund insultu iniuriam, statuit quod si aliquis pro-
prio statutis immemor omnipotentem Deum, aut
gloriosam matrem eius virginem Mariam, sanc-
tum Petrum, Paulum et alios apostolos de throno
sanctum Nicolaum, sanctum Martinum, seu alios
sanctos, et sanctas Dei blasphemaverit, vel eis alii-
quam iniuriam dixerit, seu sponsum figuras
pictas, vel sculptas in contemptum deleverit, mem-
laverit, fregerit, vel aliter vituperaverit, sic solutis
xx parvorum pro quolibet vice condemnetur, quo
si solvere non potest tot in agnum nudum nec
gratus a porta ingressa, tantum ita quod lingatur
quod lesionem corporis extrahi possit, et supradictas
condemnationes ecclesiæ sancti martini de Rodolo
non commutantur.

De homicidio voluntario et casuali

Item statuit quod si aliquis animo vitato in rixa vel subita
motu, modo aliquo quovis instrumento, vel telo alii-
quem percusserit, ex cuius ictu mors secuta fuerit, quod
talis percussor pœnam amputationis capitis incurrat,
et puta debeat talaliter quod moriatur, et si plures
fuerint socij qui insultum in illum fecerunt, et ip-
sum percusserint, si ex vero iudicio ex cuius percus-
sione mortuus fuerit iudicari poterit, et alie per-
cussiones mortales non fuerint, tunc illi soli ex
cuius ictu mortuus fuerit pœna capitis puniatur
ut supra. Sciendum autem in libris b puniantur paru-
lorum pro quolibet, quos si aliquis solvere non po-
terit amputationis cuius membra incurrat et puta
debeat. Si vero dicti non poterit ex cuius percussione
mortuus fuerit, tunc omnes capite humiantur ut supra.
Si autem plures ex proposito et deliberatione prehabita
in aliquem insultum fecerint, ... sive ex uno, sive ex
pluribus ictibus mortuus fuerit, nulla habita distinctio-
ne, omnes supradicta pena capitis puniantur. Si

autem alterius domus animal ad propositi occidendi, ex prius dato et fraude consulter, alicuius interfecerit, ut puta, insidiando latidando, lapidas, lanceas, palos et justas proiciendo, seu cum equis et curribus eundo, seu tecta operiendo, vel arbores putando ex quibus accidere quod nocuerit, seu quomodocumque alio modo dummodo manifesta cognosci possit ex veris indicijs, et presumptionibus quod hoc dolo et fraude non commiserit. Si hoc fuerit in loco ubi magna est gentium conversatio, in plateis, ecclesijs, mercatis, macello, tabernis et alijs similibus, in quibus talia facere, magnum potest inmineri periculum, si in culpa est, qui talia facit, punitur, commutetur in libris centum pauorum: aut pedem, vel manum amittat. Si autem in locis privatis, ubi concursus gentium non erat tunc punitur in libris L pauorum, aut pedem vel manum amittat. Si vero quis per supradictum modum non mortem intulerit, sed aliquem vulnerauerit, offenderit, vel fleserit, si ex tali lesione membrum amiserit lesus, tunc punitur in libris XXV pauorum: si vero non perdiderit membrum, sed vnt libras V pauorum, et quilibet casu dampnum et expensas leso reficiat... Si vero in tempore publici hostilitij, vel bagarde in castro, vel burgo Frideberti, vel villa aliquis currendo cum equis, vel hastis vel alio modo, aliquem interfecerit, vel leserit, nullam pena puniatur, et similiter impunitus remanent, et qui operator tectorum, vel putator arborum, si constitutus in loco unde iter est publicum transeuntibus predixerat: item simili modo liberetur impend, qui per terram equitando super equm qui erat cuiusdam, vel aliter morosus, cuius vitium ignorabat, si ipse equs sine culpa sedentis, currendo vel calcitrando aliquem interfecerit, vel leserit: Item cum tem si ipsius equi vitium cognoscebat, quod

tunc propter eundem culpam, quia scienter ipsum ad
perendit, punietur ut supra. Item si aliquis con-
silium, auxilium, vel favorem, vel exhortationem
alicui dederit de morte alterius, et mors fuerit
secuta, et ipse occisor hoc aliter non fecisset, sed
propter tale consilium, et auxilium dictum mate-
fitium commiserit, tunc tālis favens, vel consu-
lens similiter punietur cum occisore predicto.
Si autem sine hoc factorius erat, punietur consulens,
vel favens in tibus centum s & solvendum. Quas
si solvere non poterit, tunc perdat lingvam.
Item si aliquis dolose, et mind deliberato aliquem con
cepent interficere, et clandestine ipse posuerit insidias,
vel ipsum assaltaverit, aut ad alium actum prosecu-
tid perenerit, ita quod per ipsum non steterit quin
ipsum interficeret, sed non potuit, pensio libranum
x pavesum imunat, quas si solvere non poterit, a-
mus pedis amputationem patiatur, vel mutuus

Rubrica de viarijs, assassinis et venefices

Item si aliquis accepta pecunia, vel alio premio ab
aliquo causa aliquem occidendi, vel mutilandi, et
illum interfecerit, vel mutilaverit, sen insidiatis fuerit
ubi, sen insultum in eum fecerit, vel ad aliquem
actum pervenerit, sen ad hoc faciendum iter incepe
rit, ita quod per ipsum non steterit ipsum malefi-
tium perfuere, et intelligatur per ipsum non stare,
quotiens ad aliquem actum pervenerit, tam ipse
assassinus, quam ipse mandans hoc, et quilibet
alter consors, consiliarius, fautor et coadiutor ip-
sius delicti ad cudam equi distrahatur usque ad
locum furcarum, et ibi laqueo suspendatur taliter
quod moriatur, et si mutier fuerit comburatur ita
quod moriatur.

Rubrica de aliquis aliquem toxicaverit.

Item ea lege ad supra proximo capitulo punialiter quicunque pr se vel per alium aliquem toxicaverit, vel venenum dederit, seu toxicare, vel venenare probaverit, ac voluerit ad actum aliquem, ut supra proximo capitulo evenerit, et omnes fautores, fautores, consiliarij et participes criminis an tedicti simili pene subiiciantur

Rubrica de Proditoribus

Item si aliquis spiritu diabolico instigante contra ou proditos Domnos de Predotono proditorie modo aliquo fecerit, tractaverit, vel procuraverit, seu auxilium, consilium, vel favorem alijs tractantibus prestiterit, seu steterit, et non manifestaverit, et isto casu statim quando non manifestaverit delictum habuit effectum propter quod ipsi Domini membra aut castrum Predotoni seu alias suas jurisdictiones et honores perderd. possent per totum ca strum et burgum, ac villas Predotoni, et deinde ad quem locum furcarum stramentur, et ibi taliter appendatur taliter quod moriatur, et ipsius proditoris bona ipsis dominis applicentur salvis semper dotibus uxoris one, nurum, vel aliarum suorum, ad quarum restitutionem obligatis fuisset, si vivus de post proditor filium, vel filios, seu nepotes, vel alios descendentes, unum, vel plures haberet, quod tunc vivi unus, vivi plures fuerint medietatem omnium bonorum ipsius, vel dominii eorum habere debeant. si autem talium descendentes haberem, vel nutrirent, et avus supra unum vel plures habuerit, Domus supra dicti tertiam partem eius bonorum habere debeant, Predium autem supradictus dominis integraliter applicetur, salvi juribus meliorum quibuscunque.

Rubrica de eo qui aliquem suffocaverit

Item si quis, vel plures simul animo aliquem strangulaverint suffocaverint in aqua, vel alibi presserit, vel precipitaverit, ita quod mortuus fuerit, seu quomodocunque alio modo causam mortis prebuerit, omnes pari modo secundum modum et formam contentos in capitulo de homicidio, habitis distinctionibus si in rixa, vel ex proposito factum fuerit, vel si vitari potest, vel non et cum ictu vel facto proinde aliter mortuus fuerit, ut in predicto capitulo de homicidio plene declaratur, simili modo si hoc accidit nocte, vel assassinatorie, vel venefice factum fuerit, in quo casu subiacebunt penis in capitulo de assassinis, et venefici contentis

Item si aliquis mulier infra tempus in dote, et animo occidendi filium, vel filiam, quem peperit suffocaverit, strangulaverit, vel alio quovis modo interfecerit, ut vel pregnans abortivet spontaneum fecerit, vel aliquid partum receperit ante partum, si vero a casu propter aliquam negligentiam, vel diminutionem fecerit, tunc puniatur in libris si parcerunt, vel non prodat.

Item si aliquis aliquem interfecerit, vel vulneraverit et probare possit, quod ad defendendum et tutelam tantum sui corporis, aut parentum, vel proximum suorum, seu uxoris sive alicuius proximi sui amicum, seu clerici hominis et rerum sua rum hoc fecerit, non aliter evadere non possit, nulla pena puniatur.

Rubrica de percussionibus, sine mortis eventu

Item si aliquis simul quempiam percusserit, ita quod cadat mutus, vel pedem abscinderit vel truncaverit, condemnetur in libris sex parcerunt: si autem ipsum membrum ita debilitaverit

, quod in ipso vivo non habuerit persensus condemnetur
in libris 4 parvorum, vel ubique cedit membrum
, vel membro perdat : si vero oculum evellerit, vel ea
quoque condemnetur in libris 4 parvorum, vel oculum
suo oculo ; si autem naturæ simpliciter punietur ; si autem auriculam ultra incisuri, vel digitum, seu digitos incisuri, vel debilitaverit, pro quolibet unpradictorum condemnetur in libris XXV parvorum, aut membrum pro membro perdat ; et in omnibus unpradictis casibus teneatur percutiens ad damnum, interesse et expensas persusse.

Si quis aliquem percussuri cum sanguinis effusione. Item si aliquis cum armis, lapidibus, vel fuste, vel aliter aliquem percusserit cum sanguinis effusione, animo irato, si vero irato, si vero in vultu cum no inbibi vulnus, et multi sanguinis, ex quo vulnus remanet cicatrix, vel deformitas notabilis, punitur in libris XXV parvorum : si vero ut alia parte corporis, et puerit evidens vulnus in libris 8 parvorum : si autem parvum in libris 5 parvorum.

Si quis aliquem percusserit cum effusione sanguinis Item si quis cum pugno, lapide, vel fuste seu aliter aliquem sine sanguinis effusione percusserit, et cum modico tumefatione, vel cum ungulis, vel aliter vel. lend scalpaverit, sive scalpaverit, ita quod aliquantum sanguinis exiverit condemnetur in frexcensis XV. si autem ex hoc magna recruisin, vel verberatio fuerit, punietur in soldis 6 parvorum : si autem aliquid os fractum fuerit, seu brachij, cruris, vel cossæ in libris XXV parvorum : si autem minus habet os in libris X parvorum, vel utriqued eadem luletur et justigetur. Item si quis aliquem decapillaverit, et ipsum traxerit decapillando in terram punietur in frexancensibus XL : si vero non tenderit ad terram

condemnetur in soldos XXV sarvirum.

Si quis aliquem presserit, vel alapam dederit

Item si quis aliquem percusserit, vel ceciderit in terram
solvat fixarenses XV: si autem non ceciderit in ter
ram solvat XXV; si vero ex tali ictu in murum,
vel in alio periculo, vel in terram cadendo ali
quam lesionem recepent, pecus subiacent cum ip
sis destinationibus contenta super capitulo se-
cundo, et tertio. Item si quis alium alapam dede
rit, seu gattaram dederit, condemnetur in libris
quinque parvorum.

Si quis capillum accepit de capite

Item si quis capillum, vel capillum, aut mulieribus ve
lum de capite levaverit, vel traxerit, seu deposuerit, con
demnetur in soldos quinque parvorum.

De verbis iniuriosis

Item statuerit si aliquis alicui verba iniuriosa, con
tumeliosa, vel convitium dixerit dicendo ipsum
latronem, falsarium, proditorem, depredatorem, cucu
bitum, ebriacum, gulosum, periurum, infamem, seu
de ipso carmen, litteram, vel versum, seu libellum
famosum conscripserit, vel alio modo iniuriatum
fuerit, condemnetur in libris V parvorum, nisi quod
dixerit coram Potestate probet clare, quod tunc sine
pena esse debeat audiendi, et minuendi penam
secundum qualitatem personarum, et verborum, et
locorum ubi talia dicta fuerunt.

Rubrica si quis arma traxerit

Item si quis ensem, lanceam, gladium, falchastrum,
speltum, seu alia arma offensibilia contra aliquem
traxerit, vel levaverit animo inde sine percussione,
et ipsa arma versus ipsum miserit, ut offenderet,

commendum in presentia sua XL. Si autem solum traxerit vel levaverit, et super se steterit, non mutilabit, solvat solidos XXV culpabilis. Item statuerunt ut si quis in fide, vel precatis nostra Prodolensium vixam fecerit, deguidem traxerit cum pugno contra aliquem sine percussione, solvat solidos XV si percusserit sine sanguinis effusione, solvat C solidos. Si cum sanguinis effusione fecerit, solvat solidos X vel solvat libras X parentum, aut si non potest solvere secundum vires prodolorum, si autem vicinam secum cum armis vel alios quibus possit se defendere invenit, cultellum, lanceam, ensem, bastonem, vel lapidem, vel quemvis alium instrumentum contra aliquem traxerit; et super se steterit, solvat libras X aut excoriatur ut dictum est. Si autem traxerit contra aliquem inermem, et offenderet solvat libras XXV aut excoriatur ut dictum; si percusserit cum dictis armis solvat libras LX parentum, et si non posset solvere perdat manum.

De pena duplicata

Item statuerunt quod omnes pene pecuniarie et statuta imposita duplicentur contra delinquentem in aliquem offendentem, dummodo offensum excoriet, vel si de morte convictus fuerit judicio, vel si per testes fidedignos de morte post octavum dies, ex quo vulneratus fuit.

De appellatione amovenda

Item statuerunt quod appellatio amovenda continuetur spata, gladio, lancea, spatio, fuste, lapidibus, fustis, bastoni et eis omnes per quemvis percussionem mors possit sequi, seu membrum unum truncatio, vel debilitatio.

De modo emendandi

Item cujus constitutus sit aliquid rixam, vel tumult commi
aliquem percussent alicujus sibi spoz medicantem dine
fraude, credens percutere adversarium pro suo temerarie
et stulticia, et inde mors fuit secuta, condemnetur si
libris C parvorum, aut manum perdat, de cetero mem
ri abscisso, vel perpetuo debilitatis tantum in libris
L parvorum, de autem dampnis datum non periculo
da effugio in predecessibus xl. Si autem dolo et fraus
sa predicta commiserit, decollacetur per gulam homi
cide et alij percussores in similibus secundum, aut
justicium, et supra in suis capitulis annotatis
Item in similibus mors proximo superiori capitulo
contentis, et eadem distinctione omnia condemnetur
ex dicto ex alea malencolie furore commotus aliquid
offendibile de membris euccidi, quod absit mortal
le dampnum, vel aliud nocumentum inferret.

Item cujus aliquid vinceri iracundo animo
Item cujus aliquem vulneraverit, vel percusserit in
in periculo mortis non tamen ex proposito, vel ma
litia, secundum exigenciam de magnitudine lesionis
de habitis testibus et consultum.

Rubrica de emendatione penarum legis
Item in omnibus subscriptis offendentes teneantur le
sas emendare et restituere damna omnia, et interes
se, et expensas tam medicorum, quam aliarum rerum,
que et quas occasionibus predictis substinuerint
et passi fuerint non obstante quod sint corporali
ter, sint pecunialiter condemnati fuerint

Rubrica quod cujus exiverit de castro Prodotorii, vel
burgo
Item cujus de mode exiverit, vel burgum Prodotorii
exiverit aliter quam per portas seu transierit aquam,

muros, spalles, spinatas, vel alia fortilicia volvat sol
dos .c. pavorum; si autem de die condemnetur in
presentibus .xl. pavorum.

Rubrica contra voluntatem custodum.

Item si quis contra voluntatem custodum penitus
castri et burgi Predoloni intraverit, vel exiverit;
ubiter quam per portas, seu per portas, velvet libras
xv pavorum, aut justigetur, et custodes si probare
non poterint, teneatur clamare pro ipsum vita pene
c soldorum pavorum.

Rubrica de adulterio, et stupro, et violationibus
mulierum

Item si quis uxorem alterius voluntarie carnaliter
cognoverit, condemnetur in libris x pavorum: ipsa
autem mulier, sive uxor, si maritus voluerit justi-
getur, et justigata mittatur ad monasterium ad pe-
nitentiam pagendum, et dotem et lucrum dona-
tionis propter nuptias amittat, et maritus aplicetur
si autem maritus ipsam iterum voluerit recipere,
hoc possit impune cum auctoritate potestatis, et do-
tem recuperabit mulier. Aliquis maritus intem
uxorem reducens puniatur in libris xx pavorum,
et tamen reconciliato teneat, si autem adulter cu
predictam penam solvere non poterit, perdat oculum
dignis virginem vel viduam honeste vivantem voluntā
rie carnaliter cognoverit, condemnetur in libris xxv
pavorum: sed si eum ipsa de consensu parentum
matrimonium contrahere poterit, nihil condemnatio-
nis solvat; si autem condemnationem solvere ne-
querit, justigetur
Item si quis quamdam mulierem nuptam, viduam
vel virginem per violentiam, sive metum, qui cadat
in constantem mulierem cognoverit carnaliter pe-
na amputationis membris incurrat, et puniatur, et

quod inveniatur, et semper intelligatur mulier voluntarie dogmatis, si in tot fuerit unde veridimile conderi poterit, sive potuerit, et non deinceps, sin quod unum aliud potuerint eligerent, et genitum eius temporis violentia.

Item siquis nefandissimum scelus, sluprum, et contra naturam committerit, propter quod insurgunt leges et animadversio fiunt, seu sodomitico modo cum masculis coniuncta, seu in se ipso id patiendo, aut cum brutis animalibus fedose carnaliter commiscendo igne sint mox comburetur, et convertatur, taliter quod corpus eius in pulverem reducatur.

Item siquis mulierem aliquam honestè conversantis et vitè carnalis fuerit violenter, carnaliter coegrederit, et ad actum perveneris, licet non fecerit, condemnetur in libris C pavorum vel pedem perdat.

De adulteriis

Item si vir uxorem in adulterio deprehensam vicinter tenuerit, seu condemnatus secundum licentiam Testatis reduxerit, ut disputatum est, condemnetur in libris XXV pavorum.

De terroribus

Item si aliquis leno, vel lena duas aut plures viros aliquam mulierem honestam suptam ad vidua ad libidinem deduxerit, condemnetur in libris XXV pavorum, et justigetur si non poterit solvere.

De exportio mulierum

Item siquis aliquam mulierem suptam, viduam vel virginem per vim rapuerit de domo, ut alium ad, et ipsam contra suam voluntatem duxerit, de suplo fuerit pena capitis pruniatur mortis eventu: si autem fuerit vidua, vel virgo cum qua matrimonium non potuit, et condemnationem de

corrumpam, postquam matrimonium inter ipsos contractum, solum condemnatur in libras l. bonorum loco pene capitalis: si autem matrimonium vel contractus non poterit, vel anni condemnationem contractum non fuerit, ipse violator penam corporalionis exhibiti cum mortis eventu patiatur.

De prohibitis auxilium.

Item quicunque qui suprascriptis raptoribus, vel violatoribus auxilium dederit, vel prestiterit auxilium in ipso delicto, vel favorem ipsis penis subiicent, quibus ipsi raptores, et violatores puniuntur.

Item statuerunt quod qui adulterum, vel stupratorem de nocte in domo sua invenerit cum uxore sua, matre, vel cum impune ipsorum occidere possit, si aliter capere ipsum non possit.

Item si aliquis virginem nondum statis legitimi ad contractum copulam corrumpere, condemnetur in libris c pensorum, aut perdat testiculos. si vero non corrumpere sed istum actualiter coactus fuerit hoc facere, condemnetur in libris L pensorum, aut perdat oculum, et hoc etiam si dicta puella consenserit.

Item si quis dominum suum caute commendaverit, vel prestiterit ad adulterium vel stuprum procurandum, condemnetur in libris X pensorum: sed si publicis meretricibus assistaverit, vel commodaverit, nullam penam patiatur, salvo si dominus fuerit in aliqua vicinia honesta; quod tunc assistere non possit in pena predicta X lb, et nihilominus exbannatur mod.

De requisitione alterius uxoris.

Item si quis alienam uxorem sollicitaverit et requisiverit, vel procuraverit verbaliter aggredere, etsi ad effectum non pervenerit, condemnetur in libris pen-

rum XV.

Item si quis accusatus aliam mulierem ignorantem desponsaverit, si iuxta eam non cognoverit communiter solvat libras L parvorum, aut unum oculum perdat; si autem eam cognoverit, solvat libras C aut unum pedem.

De latronibus, seu predatoribus stratarum, furibus et relentoribus ipsorum, et aliis violentijs.

Item statuerunt quod si alicui sit strata publica, vel alibi aliquem fuerit depredatus, et ipsum interfecerit, strascinetur usque ad locum furcharum, et ibi tanquam suspendatur ita quod moriatur; si vero non interfecerit, sed solum derobaverit, si fuerit talis depredator famosus, et talia usus committere, ibi furca tanquam suspendatur, taliter quod moriatur; et si in illo actu derobator fuit interfectus, vel vulneratus, ut supra, vel vulnerans nullam penam patiatur. Si vero non fuerit famosus, nec similia fuere assuetus, si primo fuerit talis derobator, et minus summa X librarum parvorum in libris XXV parvorum, aut oculum perdat. Si autem ultra illam summam tanquam suspendatur, ita quod moriatur: si autem de summa fuerit derobatio usque ad summam X librarum parvorum exclusive librarum L parvorum, aut pedem amittat; si autem ultra illam summam usque ad libras XXV parvorum in libris C L, aut pedem aut manum amittat; si autem ultra illam summam furca suspendatur, ut supra: si autem fuerit tertia derobatio, et fuerit infra summam librarum X parvorum in libris C, aut pedem, aut manum, aut manum amittat. Si autem ultra furca suspendatur ut supra: si vero quarta vel ultra, quod tunc famosus consentiat, nulla facta differentia in quantitate furca tanquam suspendatur cum morte eventu.

Item si quis clamaverit furtum fuisse, et primum furtum fuerit usque ad summam XX triensium, ex iussu eius debeis e fraverunt, aut fustigetur a ponte exteriori usque ad exitum; si vero ultra usque ad summam librarum X pumiatur in libris XXV pavorum, aut fustigetur et bulletur; si autem usque ad summam XXV debeat libras E pavorum, aut exitum perdat si autem ultra illam quantitatem usque ad summam librarum X b, puniatur in libris C pavorum aut pedem amittat; si autem ultra illam quantitatem furtis usque suspendatur: pro secundo autem furto si fuerit usque ad summam dodrantis XX, debeat libras X pavorum, aut bulletur; si vero ultra usque ad summam librarum X., puniatur in libris L, aut fustigetur, et bulletur; si autem usque ad summam librarum XXV debeat libras C aut exitum et manum perdat: si autem ultra usque ad summam librarum X b, debeat libras CC pavorum, aut pedem et manum amittat; si autem ultra furtum tertium suspendatur; si vero furti tertium fuerit, et abinde usque ad summam dodrantis XX debeat libras XXV et bulletur, et fustigetur; si autem usque ad libras X puniatur in libris L pavorum et manum, aut autem ultra suspendatur.

Item si aliquis auxilium, vel favorem praestiterit, vel dederit alicui depredatori, vel furi, sive ipsos cum rebus ablatis sciens in domo receperit, et tenuerit, et occultaverit, eisdem penis, quibus ipsi depredatores et fures puniuntur, subiaceat: si vero semper quos si aliquis prehiberimus, vel affinis, aliquem eorum affinent, vel prepinquum sorte in domo sua receperit dummodo ad committendum delictum sibi auxilium vel favorem non fuerit impartitum, non similibus penis puniatur, sed meliorem sciens dum arbitrium potestatis et consulum.

Item si quis pro furto, aut rapina aliqua fecerit et ei probatus fuerit, qui alias pro simili delicto fuerit bannitus, oculum, auriculam, aut nasum amiserit, et iterum furtum committerit usque ad summum X libratum, aliud simile membrum ei auferatur; si autem ultra illam summam furtum perpetraverit.

Item quod de robatoribus et furtis, et ubi quam in Prodelond vel districtu finis quilibet per Pole ataint auctoritatem habuerit, vel Justaldionem ibidem loci possit punire, ne si in Prodelond, vel ipsius districtu aliquid delictum committeret, et hoc si de ipsa parte fuerit questum, et res ablate penes aliquem fuerint inventi.

Item si quis retes, nassas, cordas, britinettas, seu alia instrumenta ad piscandum, quibus in aqua Muse a cabilo usque ad pontem qui vocatur Julianni, qui est ecclesie Sancti Martini de Prodelond infra usque ad castrum, et ab aquatico Joannis quondam Fradeci supra, usque ad castrum predictum, sine inventis fuerit aliquis piscari perdat solidos XL. Et si aliquis instrumenta predicta supra dictos terminos inveniet, et ipsa deinceps et absentibus et nullo, et ipso Domino, vel Justaldioni, vel Potestati non presentaverit et fuerit accusatus, cadat ad penam de pecunia domino dominorum, et damnum emendet, et nichilominus sub silentio teneatur.

Item si quis dederit consilium alicui ad delinquendum, et furtum faciendum propter consilium tale committerit delictum, et ipsum aliter non fecisset, dimidia pena puniatur cum ipso predatore vel fure; si autem etiam sine tali consilio fecisset, puniatur secundum arbitrio Potestatis et consulum.

Item quod quilibet indicare, manifestare, et

accusare despectores, si fures or deiverit, alioquin puniatur. Si vero manifestaverit in libris XXV pa vorum.

Item si quis ad quod propter dissensionem ignis, vel aque, vel pestilum extra domum suam ierit electum, acceperit, et occultaverit longum pro puniatur ut supra, et quod acceperit ei dapid restituat, et similiter modo puniatur, si instrumentum aliquod portatum suum per despen dionem aque vel ignis aut hostium diripuerit, et a popolatione instrumenta intelligantur arma, vestis et alia quecunque deffensibilia.

Item si quis equos, vel equas, boves et vacas acce pere et capere habuit, vel clam de bonis causa occultandi, deinde unum vel unam acceperit pu niatur in libris XXV denarum, aut manum perdat; si vero plura suspendatur; si vero porcos, capras, a ries, over vel alia minora animalia, si unum tan tum puniatur in libris X vel justigetur; si duo vel alia usque ad X in libris XXV denarum aut ma num perdat; si vero ultra justigetur. et suspenda tur.

Item si quis commiserit, den denunciet, manum burrard dimm vel gremium mittat, ut pecunia vel alia res, quas haberent, caderent, et ipse, vel alter forte ipsas acceperit, ut pecuniam vel alia res recidant, dixit ipse negaverit ipsas habuerit, vel alter ipsas acceperit, puniatur in libris V denarum et similiter punatur qui eas acceperit, nisi forte dixerit propter quod dixit aliquid quarela res con tinuas restituerit.

Item si quis in via publica, vel clausa fori domo vel alibi aliquam invenerit, que eum non sit, alte tius ipsam dominum presentet Potestati, vel Castaldio ni, et dicat ubi ipsam invenerit, alioquin si ipsam teneret et occultaverit tanquam fur pu niatur.

Item si aliqua res furtiva surrepta, et non cognoscatur
per dictum quis fuerit fur, et inventa fuerit apud
aliquem, ipse penes quem inventa fuerit, teneatur
dicere et nominare a quo ipsam rem habuerit,
aliàquin ipse fur reputabitur, et si fuerit indicave-
rit et nominaverit personam furti effugit, sed res
domino restituere teneatur.

De invasione domus alicujus

Item siquis domum, vel curtem, vel stationem alte-
rius vel sua sed, vel aliter intraverit forte per am-
frangere, vel aperiens cum aliquo instrumento, vel
quocunque alio modo intraverit sine domini vo-
luntate, dignitem de ipso aliquid acceperit, tan-
quam fur puniatur secundum modum supra
dictum; si vero nihil asportaverit puniatur in oc-
tis et quarentum propter intrusum temerarium.

De intrantu orti alicujus

Item siquis ortum alterius, seu viridarium preter
domini voluntatem causa accipiendi fructus, ficus,
herbas, ligna, alium, seu aliquid aliud intra-
verit, puniatur sic libris III Jussionum et reficiat
dominum, et hoc totum in deliberatione Domino-
rum et Locatoris, secundum quod damnum
factum fuerit in eodem

De furtis factis in hospitio.

Item si furtum factum fuerit alicui in aliquo pu-
blico hospitio, sive hostaria, vel hospiti per quas
libet domum, cujus vel liberos hospitis sive con-
sortis hospitis, ipse hospes teneatur damnum
emendare: si vero fuerit de hospitis ancillis,
ipse tanquam fur puniatur una cum familiari
suo, et hoc sive hospes surrepte res acceperit
custodiam, sive non, dum tamen furtum in domo

quod factum fuerit, et per suos familiares, et idem intelligatur si res in custodia receperit quod, a quocunque quod familiari quod extraneo furtive fuerit ablatū, quum postquam servanda res acceperit damnum a quocunque, tantum per furtum reffecti teneatur.

De pure interfecto.

Item si quis in domo quod furem de nocte invenerit, et ipsum reperd..non poterit, ut puta quum se defenderet vel cum rebus ablatis fugeret, possit ipsum impune occidere, dummodo ita clamet contra ipsum quod audiri possit

De eo qui quempiam extra domum..quem ea deliberet

Item si quis quempiam extra domum quam asportaverit, seu agressus fuerit, et ipsum sub portico domus percusserit cum sanguinis effusione, vel quod, condemnetur in duplo eius in quo condemnari debuisset, si sibi hoc committeret, secundum quod..superius suis capitulis de furtis continetur: si vero introierit, et ipsum in domo percusserit, condemnetur in libris centum puerorum, aut perdat manum; si vero dominus per violentiam introierit ut res inde asportet,..et aliquid de ipsa recipiat, et asportet tanquam publicus derobator, puniatur secundum formam superius annotatam in capitulo de predatoribus, et restituet res ablatas cum duplo, si vendatur de rebus ablatis simplici sacramento domini dimittatur, et si ipse dominus domum ipsum in ipsa domo interfecerit nulla pena puniatur.

Item statuit quod a postea domus intelligatur tam propria quam conducta, quod gratis concessum. Item quod in omnibus suprascriptis capitulis tam

depredationis, quam puta, vel violentiæ malefactor etiam si punitus fuerit corporaliter, vel pecunialiter, teneatur res ablatas restituere cum damnis et expensis respiciendis illis contra quos talia commiserit.

De eo qui violenter accepit rem quam putabat sibi suam fore.

Item si quis aliquam rem quam suam fore putabat per violentiam alicui abstulerit, volens sibi met forere rationem, et justitiam pro temeritate si fuerit opus res ipsa domino probetur, et condemnetur in libris V parvorum; si autem fuerit aliena ipsam restituat, et condemnetur quantum ipsa res valet ad arbitrium de quo; si vero rem aliquam per violentiam animo derobandi, et ipsam lucrandi auferet, subiaceat penis supra contra depredatores contentis, et eo qualitatibus personarum et rerum, modis et verbis recipiatur . . . Talia communiter si non fuerit animo derobandi, vel sic sibi dicendi.

De falsarijs

Item quia falsariorum crimen omnibus communiter est notorium, statuit quod si quis monetam falsam fabricaverit, fecerit, vel formaverit, seu olim fecerit per se, vel per alium de fabricanti, et formanti auxilium dederit, vel favorem, ipse comburetur sic quod moriatur.

Item si quis scienter dolo communicato cum fabricante falsam monetam expenderit, seu ipse emerit, similiter comburentur pena punietur.

Item si quis ex certa scientia domum suam commodaverit ad fabricandam falsam monetam, similiter comburetur: si vero preter conscientiam suam in ipsa domo sua fuerit fabricata, et ipse in civitate,

castro, vel villa fuerit, ubi eum domus sita est, tunc temporis propter eum negligentiam perdat domum dominio applicandam, ni aliter cum ei verit illud crimen manifestaverit; si vero absens fuerit domum suam perdat: ab hac autem pena minimis domus exemptantur vidue et pu heres ignorantes.

Item si quis monetam auream, vel argenteam falsa verit, seu roserit, vel otunicaverit, ni iuxta vulgari loquium, in libris X parvorum pro quatibet pu niatur.

Item si quis monetam argenteam fecerit deaurari, puniatur in libris III parvorum, et similiter si ip sa ex arta conscientia expenderit, vel ipsa usa fuerit.

Item quilibet possit publicos monetarios propria auctoritate capere, et ipsos judicio presentare. Item si quis scivent aliquem falsum monetam, vel ancillam sibi favorem, ad hoc pre standum, seu ipsam tenentem, vel expendentem vel bona de habentem, si non accusaverit ipsum condemnetur in libris X parvorum

Item si quis inceperit falsam monetam fabricare, vel fecerit fabricantem, vel auxilium, vel favorem ad hoc prestantem, et antequam redacta in fer mam perficiat, penam degnus sit:

Item si aliquis tabellio falsum instrumentum occul ter conscripserit pecunia, vel alia premia, seu a more, vel odio punietur in libris CC parvorum, vel manus dextere amputationis punietur et post ipsam condemnationem privatus sit ipso facto offi tio tabellionatus et post recepcio instrumentis per ipsum nulla fides adhibeatur; prius autem facta si vera fuerint, valeant, sed alteri notario com mittantur scribenda.

Item si quis instrumentum falsum fieri fecerit, sed

ad ipsum faciendum auxilium prebuerit, vel favorem, per illud dittaverit, ex certa scientia, aut consilium ad faciendum prestiterit, puniatur in libris X li parvorum, et justigetur et mares in scindaster.

Item si quis de aliqua instrumento dictionem, vel syllabam abraserit, vel deleverit, et ipse aliter scripserit per quod de ipso instrumento aliquem fuerit aliquid quod damnum alicui paret, condemnetur in libris c parvorum, et justigetur, et mares in scindaster, et bulletur.

Item si quis aliqua instrumento, quod habuerit fieri non fecerit, nec operam ad faciendum dederit ex certa scientia unus fuerit in judicio puniatur in libris x parvorum: si cum opposuerit fuerit et quod falsum dat, dicat de ipso notte vis et desistat ab eius ipsius, quia tunc veniam inveniat, sed ipsi instrumento ulterius nullus fides adhibeatur.

Item si quis fraudem et dolum in ulterius testamento sibi nomen proprium, vel cognomen mutaverit, sive in instrumento, sive in testimonio, vel aliter, puniatur in libris X. parvorum, et perpetuo bannitur.

Item si quis signum alterius falsaverit, vel tile vas falsas nomine alterius preter eius voluntatem scripserit, vel cum suo signo signaverit, puniatur in libris Xli parvorum, et incarceretur per annum.

Item si quis in testamento alicuius testantis quod debebat propria manu sibi scripserit legatum, vel aliquod emolumentum, deberi, puniatur in libris XXV parvorum, et incarceretur per menses sex, nisi petat veniam propter ignorantiam, vel aliam causam, et dicat de nolle habere id quod scripserit.

Item si quis vinum, bladum, oleum, cera, piperata, pisces

vocē, seu cuilibet alij merci fraudolenter nocendi vel lucrandi animo aliquid immiscuerit, preter ipsarum rerum vel mercium naturam, si id mortiferum fuerit, vel venenosum, ipse comburetur; si vero non fuerit mortiferum vel venenosum, sed solum vel mercium pretium amplificet, puniatur in libris XXV pecuniæ, vel ei manus detur.

Item si quis talis fraudulenter per aliquem falsum testimonium in judicio vel extra, precio, vel prece alicui, vel odio fuerit convictus decisus, puniatur in libris V pecuniæ, vel lingua ei tollatur, et oculus unus effodiatur, et periurus habeatur, et ipsum testimonium in judicio, vel extra, nullatenus habeatur, et augeatur, vel minuatur arbitrio judicis, secundum enormitatem, vel levitatem delicti; ac damni quantitatem; quod propter tale sacramentum datum est, et damnum emendet ipse; si vero propter tale sacramentum et testimonium falsum mors vel alia pena corporalis imposita fuerit, digniti pena puniatur secundum tales predictas.

Item si quis judex, comes, vel arbiter, precio vel prece, vel amicitia corruptus falsam sententiam protulerit, puniatur in libris V pecuniæ, vel lingua ei tollatur, et decretis suis cassa sint, et secundum legem propriam judicetur, et de cetero sit potestate iudicandi privatus, et damnum emendet: si autem ex tali sententia corporalis fuerit pena irrogata, digniti pena puniatur qui ipsam protulerit.

Item si quis judicem, vel testem corrumpere, et ipsum inducere per se per alium precio vel prece ad perhibendum falsum testimonium, vel falsam proferendi sententiam, condemnetur digniti pena, cum judice, vel teste, aut cuipiā contingit proximo ea pena.

Item. Si quis in jurisdictione deferente potest vel per se per
tum se obtinuerit, et manum levaverit cum ad se
rem tenere quod ab ipso petebatur, et antequam
juraverit adversarius dicat se velle probare id
quod negabat, et probet legitime, puniatur ut
libris X parvorum, et deinde tamquam periurus
censeatur quemadmodum si juravisset, et contra-
rium postea probatus fuisset, augendo et mi-
nuendo pecuniam secundum jurisperitorum
super capitulo: Item si quis testis:
Item si quis duabus, vel pluribus diversis personis
eandem rem vendiderit, donaverit vel pignora
verit, sive alio quocunque modo sive con-
tractu alienaverit, vel obligaverit, condemnetur
in libris X. parvorum, et omne damnum emptо-
ri quem accepit et mercedem
Item si quis falsas unas, quartas, mechetas, stateras, ba
lancias, sive quas alias ponderet, vel mensuras habuerit
vel tenuerit, sive ipsis vendendo, vel emendo usus fu
rit aut in eis aliquid fecerit, posuerit, addiderit, de
traxerit, vel aplicaverit, quo plus vel minus ponderent,
vel tenerent, condemnetur pro qualitate vicis in solidis
centum parvorum, et omne damnum ex hoc datum
emendet
Item si quis una, quarta, mechéta, quintana, vel me
chéta usus fuerit, quod non fuerit per officiales suos
suis bullis, vel signis, vel si quis adulterata, mensu
rata et approbata, etiam si inuti fuerint, con-
demnetur in solidis X li parvorum.

De incendiis: Rubrica.
Item si quis propria domicilia ignaviter, dolo et fraude
aliquam damnum, vel habitationem in castro Prodolo
ni, vel burgo igne apposito consumpserit; ita
quod ipsum facto, vel mandato, seu auxilio ipso
rum combustum fuerit, condemnetur in libris C.

parvorum, et communi quod inde secutum est, re-
ficiat, et signo consumetur et consumetur. Si vero
non voto, et fraude hoc commiserit, sed forte
aliqua culpa, et negligentia, condemnetur in li-
bris XXV vel VV bovorum: si autem forte ea
de hoc secuta, veniam mereatur, sed si instigan-
te diabolo castrum Prodotomi vel villam cupiens
comburere ignem in aliquo loco supposuerit, sive
castrum burgum vel villam intraverit, animo
et proposito perurendi ipsum, et ad ipsum perem-
dum operam dederit, ita quod per ipsum non ste-
terit quominus ipsum detrimentum perficeret, sed quia
non potuit, quia consequentia talia quod moriatur.
Item si quis contra salutem hominum et bonorum
communem incantationibus, seu sortilegiis vitam que-
rit, puniatur in libris b bovorum, vel justigne-
tur, et bulletur, et si forte ex hoc mors fuerit
secuta, quod consequetur.
Item si quis in circulo, vel alio loco aliquis demo-
nium convocationes, seu invocationes dixerit, vel
fecerit, ut forte tempestates, vel alia mala pro-
veniant, vel ut mulieres ad libidinem provocentur,
vel alia similia accidant, et si forte aliquod ho-
rum temporale ex hoc evenire poterit, puniatur
ut supra.
Item si quis invocationes, seu sortes fecerit pro furtis inve-
niendis, vel alia dominandis, ut plures faciunt, puniatur
in libris XXV bovorum aut justigetur.
Item si quis incantationes, maleficia, vel sortes, verbo
vel forte, potu vel cibo fecerit propter quid aliquis in-
fanetur, vel forte coire cum aliqua muliere non
possit, seu ad unum solum mulierem dimittendum af-
fectionem habeat et cum ista solum commatere copu-
lari, puniatur in libris C vel ipse consequetur.
Item si quis alicui herbas, vel mulieri aliquod pocu-
lum dederit propter quod ipse vel ipsa diligat eum,

de ad hec aliquem inventiones, commutationes, vel mu-
tationi fecerit, puniatur in libris & pro rerum, vel fu-
stigetur, salvo quod dominus ex hoc accidente ejus
commodum.

Item si quis alteri mutieri salvamentum, vel mu-
dragotum, seu aliud potionem dederit preter medico
rum consilium, ut impregnetur et corrumpat, eliam
si bono animo fecerit, condemnetur in libris XXV pro
rerum, vel fustigetur, salvo semper si mors ex hoc
inde secuta ut supra.

De masculis et feminis

Item statuerunt quod in omnibus supradictis et in
subscriptis statutis ubicunque de aliquo fit mentio
in masculino genere, idem intelligatur, et de fe-
mined, ita quod in omnibus masculinum genus con-
cipit femininum.

Item quod in omnibus tam supradictis, quam in
subscriptis criminibus tiet, quis condemnatus existat,
sive corporaliter, sive pecunialiter, nihilominus te-
neatur ultra ipsam penam omnia damna et expen-
sas satisfacere cui quis propter ipsum delictum,
ipse et ipsus posteriores, et bona ablata restituere,
et pro his bona ipsius malefactoris obligata intelli-
gantur.

Item quod in omnibus et singulis bonis damnato-
rum in penis solvendis, salvo quod bona uxorum,
filiorum et matrum creditorum, proviso quod pro
aliquo maleficio bona damnatorum confiscentur,
immo suis successoribus remaneat, salvo pro rimum
proditionis secundum modum declaratum supra
capitulo de proditoribus

De damnis dato esse plurimis causis et successibus
pervenerunt

Item statuerunt quod si de bono in quo aliquis

habeat, quod dari, sive condicio, vel gratis concesserit
fuerit, aut quid tamquam, stercora huiusce, fundo, depo-
dere ..... quis arbores in vinea publicam,
den in locum per quem iter est publicum ejecta fue-
rint, per quas damnum datum sit, dijudicent
in pecuniis hominum datum fuerit dum tamen
hoc ex proposito et dolo factum sit, habitator ips-
ius domus condemnetur in libris V pruvorum, et
utroque casu damnum emendet.
Item dignis in via publicam de finestris, vel hostijs
proiecerit feces, stercora, urinas, lauaturas et alias
sordes solum soldos X pruvorum.
Item dignis, aut alterius vitem sine uuas produen-
tem, seu arborem aliam, in qua ipsa vitis posita
fuit, exciderit, sive alter devastaverit propter quod
deperdita fuerit condemnetur in pruvorum XL:
si vero non fuerit totaliter devastata, ita quod
fructificare possit, condemnetur in soldis XX pru-
vorum: si autem vitis fuerit, vel arbor mortua
fructificare condemnetur si mortua fuerit ad soldis
XX pruvorum: si vero aliter devastata in soldis
V pruvorum, et omnibus casibus damnum emendet.
Item dignis aliquis quantibet arborem fructiferam
seu pomum, pirum, nucem, ficum, cerasum, seu cu-
iuscunque alterius conditionis, vel speciei ultra exci-
derit, condemnetur in pruvacensibus XL. si vero
quis aliter devastaverit seu degebarit ramos, ni-
dorem, dromundi, foramen, secundi, seu quovis
alio modo tederit, condemnetur in soldis XX. et
damnum emendet in utroque casu.
Item dignis alicuius arbores, plantas vel vites, quo eorundem
radices emerserit, evulserit, seu eradicaverit, sive compa-
gines et crementum devastaverit, incideret, vel exportaverit
vel condemnetur in soldis X pro quolibet, et damnum
emendet
Item dignis aliquis clausum, fundi, nemoris, vel horto

ligna alienum monasterii, sive constructionis domorum
inciderit, si vero lignum illud fuerit ... bordonale, vel
tabis condemnetur pro quolibet in pretio solidos X h;
si autem ab inde ... lignum fuerit condemna-
tur in solidis XX parvorum: si vero ligna solum
fuerint ad comburendum pro quolibet vice, qua
inventus fuerit, condemnetur in solidis X h parvo
rum., et omnibus vicibus damnum emendet.
Item si quis aliquo casupe possatis, pratis, pascuis,
prato sive alio loco pruneit ignem, per quem vi-
tes, arbores, plantas, vel segetes exuste fuerint, vel
devastate, si vero hoc dolo et fraude fecerit, con-
demnetur in libris X parvorum, si autem a casu,
idest sine animo nocendi ex quadam negligentia
ut forte voluerit comburere cespes, vel frutices, et
ignis propter quam mutant custodiam ulla unquam
nocuit, condemnetur in solidis X h parvorum, et
utroque suum damnum emendet.
Item si quis vendiderit emborrem, aut lignum cuius
unque conditionis existam, combuserit aut combu
si fecerit extra territorium Padolovi, sive foresis
sive districtualis, sive hucusque omnium Dominio-
rum valeat in summa XXV librarum parvorum,
cuius pena a potestate accensata, et relignum pe
na Dominis Padolovi applicetur
Item si quis in nemore alieno ignem immiserit dolo,
vel fraude, condemnetur in libris X parvorum: si
autem a casu ut supra proxima capitula, con-
demnetur in solidis X h parvorum et utroque in
suo damnum emendet
Item si quis in paludibus, vel pratis alienis, ignem
immiserit, solvat soldos X h, et damnum emen-
det.
Item si quis in pratis, paludibus, vel vallibus alie-
nis herbam decoxerit, solvat soldos X parvorum
et damnum emendet.

Item vigiles de alienis clausuris, vel compis suis et pegetis, seu alios fructus acceperit, condemnetur in soldis XXV. parvorum et damnum emendet.
Item vigiles in clausuris, compis, vel pratis alienis id est brecipud in pratis postquam fuerint bannite bestiae duxerit, vel diminuerit propter quam emendum per ad ipsas vic solvent soldos X parvorum et damnum emendet.
Item vigiles equum, equam, bovem, vaccam, novum, asinum, porcum, porcam, capram, hircum, arietem, pecudem, vel aginum, sive aliquod aliud animal quadrupedum, ex iis vel alio interfecerit, condemnetur in soldis XL parvorum et damnum emendet: si vero vulneraverit, vel aliter laserit, solvat soldos XX et damnum emendet utroque casu: si autem mordent, gattinum, vel aliud animal aviarium, si mortua fuerint, solvat soldos X parvorum, si aliter laed. soldos V parvorum, et damnum emendet
Item vigiles vites, pomos, vasa, arbores, tebetes, cuderas et res alias quascumque inventas alienas commiserit, incideri, macularerit, tulerit, vel aliter devastaverit solvat soldos X parvorum, et damnum emendet
Item vigiles domum alienam devastaverit superaid de ipsa parietes, cubes, scopes, seu alia quid ad edificium spectant, condemnetur in soldis C parvorum; et si ex hoc forte damnum evenerit, condemnetur in libris XXV parvorum et utroque casu damnum emendet: quod si condemnatus damnum emendare non poterit, justignetur.
Item vigiles equum in quo alter sedebat, jugaverit, mulaverit, vel clamaverit contra ipsum, et propter id equus fugam capiens aliquem ceciderit, vel de ipso decidere equitem, et mortuus fuerit, condemnetur in libris C parvorum, vel minus forte: si

autem non mortem intulerit, sed aliud lesionem, vel damnum fecerit, condemnetur in libris v parvorum, et damnum emendet

Item si quis magno pondere oneratus quod sustinere non poterat, pondus deposuerit et neminem percusserit, si ex hoc mors secuta fuerit, condemnetur in libris XXV parvorum, vel sublatum; si vero alia lesio vel damnum datum fuerit, condemnetur in solidis Xh parvorum, et damnum reficiat

Item si quis per castrum, vel burgum Prodotorii vigil extra portes cursum sum amentis, vel carretam cum iumentis duxerit, et non tenuerit cursum ad timonem, ita quod amenta vel iumenta vagari non possint, solvat solidos v parvorum. Et si forte ex tali eius negligentia damnum datum fuerit solvat solidos XX parvorum, et damnum reficiat.

Item si quis cursum iumenti incitaverit, et pedisequum hominem, et mordederit, condemnetur in solidis c parvorum; et si forte ex hoc inde mors secuta fuerit capite puniatur; si autem aliud animal, in solidis v parvorum, et in omnibus damnum emendet.

Item si quis in aliquo ove campo, vel prato alicuius animal invenerit damnum sibi faciens, et ipsum interfecerit, vel alias leserit, seu fame ipsum perire dimiserit, condemnetur in solidis XXV parvorum, et damnum reficiat.

Item si quis currum vel equum, seu sagittandi, balistandi, lapides, justas, seu alia prohibiendo aliquod animal interfecerit, vel leserit, condemnetur in solidis XXV parvorum, et damnum reficiat; sed si forte ex causa equum ad cursum incitaverit, puta contra inimicos currendo, vel tempore pugnae aliquis, vel hostis, seu bagordi, venia dignus sit

Item si quis jocans causa forte capiendi lupos, vel alia animalia, seu ex alia causa fecerit, in loco

ubi hactenus iter est, et ex hoc aliquod damnum da-
tum fuerit, solvat soldos XL pruvenum, et damnum
refaciat
Item si quis equum ligatum, mulum, canem, vel aliud
animal dissolverit, ex hoc damnum secutum fuerit,
solvat soldos XL pruvenum, et damnum emendet, et
hoc sive animalibus dissolutis, sive in alijs, vel ab-
tei damnum secutum fuerit
Item si quis apes alienas suas fugaverit, vel ab-
tei recluserit, solvat sexcentos XL et damnum
emendet
Item si quis pallatia, hostia, vel aperturas, seu alios
clausuras alterius portarum, aperuit, vel frega-
vit solvat XX sesacenos pruvenum et damnum e-
mendet.
Item si quis muros, apotta, aperturas seu alia fo-
tilitia castri seu burgi Prodotorii, sive alterius
locorum in dicto districtu positos aruperit, fre-
gerit, vel devastaverit Solvat sexcentos XL pruve-
rum, et damnum emendet et refaciat
Item si quis ad depraedandum ignis, aqua vel in-
micorum cum fuerit preced, non cumerit ad do-
mum castrum, et ad alium publicum cu-
rrerend, solvat sexcentos XL pruvenum
Item si quis aliquam partem diruerit in castro, vel bur-
go Prodotorii, vel extra super vias publicas, seu viam
aliquam ex parte, vel ex consuetudine obligatus fuerit,
seu unus aptare, et construere, et non fecerit, pro
quolibet vice solvat sexcentos X pruvenum, et om-
ne damnum quod propter hoc occasionem fuerit, te-
neatur refacere.
Item si quis pozzata sua quae vocantur trotoria per
quae aqua de castro, seu burgo Prodotorii, et de
campis seu vijs discurrit ad loca sua non te-
nuerit bene aperta, bene aptata, ita quod aqua
libere discurrere possit, pro quolibet vice solvat

parvorum V parvorum.

Item. Siquis ignem fecerit, vel tenuerit in aliqua domo, ubi non est murus inter quam fiat ignis, et super ignem commune, vel proximum proximum solvat solidos XL parvorum

Item siquis pauper accusatus, probus, vel examinatus accusat de morte per custum vel burgum per veritatem pertinerit solvat solidos V parvorum.—

Item siquis equum, mulum, asinum, canem, seu aliquod aliud animal tigneris ubi est publicum iter, et damnum fecerit, solvat solidos XL parvorum et damnum emendet.

Item siquis diviserit equum dissolutum, vel equum vivi mutaverit ire ad aquam alias per custum, vel burgum, solvat solidos V et si damnum fecerit satisfaciat ipsum.

Item si vicinus equus, bos, asinus, seu quod libet aliud animal quadrupes corrupetiendo, interfrando, mordendo, comprimendo, vel aliter ei tenuerit, et peritate faciendo, alterius animal interfecerit, vel leserit, dominus illius animalis, quod nocuit, damnum emendare tenetur, vel animal ipsum quod nocuit tradere pro ipso damno dominus cuius fuerit animal mortuum, vel lesum, salvo, quod si animal quod mortuum fuerit vel lesum prius insultum fecisset contra illud animal quod nocuit, et de ipsum, vocitasset ad iram, et peritatem, quod tunc dominus ipsius in nullo tenetur, et eadem observentur de animalibus hujusmodi, si contingat per ipsa damna secundum predictum dari.—

Item si per aliquem, pedum, vel corpus alienum in que non est consuetudo venit, vel iter seu trajectus esse visus, iter, retinui, vel

hoijmd fecerit, den per ipsos amd cumibus vel eqnis iverit, debet solidos XL persolvere et damnum emendet.

De medicis.

Idem dicit. medicus. Phisicus, vel tidiacus si. quem infirmum quem si cum haberet de sua peritia propria curaverit ita quod de hoc infirmo mortuus fuerit, condemnetur in libris 7 persolvere, vel emendum pedat: si autem non fuerit mortuus sed debilitatus et lesus, ita quod propter hoc aliquod membrum amiserit, debet libras XXV persolvere, vel persolvere emendet: si vero nullum membrum perdiderit, sed tamen infirmitatem habuerit, vel alia damna sustinuerit propter malam curam, condemnetur in libris X persolvere, et omnia damna, et expensas restituat: si autem dolo et fraude ipse medicus deprehensus commiserit, subiacent penis quibus venefici subiacentur deprehensis capitalis: Item ea pena.

De Sartoribus

Item dicit quod sartor aliquam vestem, caputeum, vel aliquod aliud faciendum, et inciserit, et promiserit infra certum terminum ipsam vestem, caputeum, vel aliquod facere, et non perfecerit infra illum terminum debet solvere X persolvere, et si propter suam imperitiam vestem ipsam, caputeum, vel aliquod vituperaverit, vel dampnificaverit, debet solvere XX persolvere et damnum emendet

De pellipariis

Item dictis penis puniantur pelliparii et cerdones qui de alienis pellibus promiserint et acceperint facere pelicias, vel calciamenta, vel alia paramenta

si non compleverint infra terminum promissum, seu ipsum devastaverint.

De mangonis

Item quod mangonus promiserit, recepta mercede, vel promissa construere domum, murum, pontem, vel ea, cura, seu quevis alia operatoria ad artem suam, et ipsa non compleverit infra terminum a se promissum, solvat xx solidos parisiens, et ultra hoc prestet, et si aliquid ex his vituperaverit, vel devastaverit, solvat solidos x et damnum emendet. Et eadem intelligantur de fabro et quolibet artifice, qui operas suas locavit ad aliquid faciendum vel construendum.

De tabernariis, beccariis, panchogolis et aliis stationariis.

Item aliquis vendiderit vinum ad assisam seu ad mistrum alicui comuni, vel jurati, qui ad hoc fuerint deputati, ponent super eum sufficiens numerum, solvat solidos xxv parisiens.

Item si vinum vendiderit aliquis et mensuraverit alia metreta, ut puta, auriendo vinum in aliud vas, quam in metreta instituta per officiales solvat solidos x parisiens.

Item si vinum vendiderit cum minuta metreta, solvat parisienses x, et similiter si metretum non impleverit iusto modo.

Item aliquis vinum posuerit, ad vendum, seu ad spinam et denegaverit dare de ipso alicui petenti, qui paratus est pignus offerre, solvat inde x parisiens. Et aliquis vinum receperit, et non solverit, ut pignus debuit, sed contra voluntatem tabernarij receperit, solvat parisienses x et pro vino extinguatur.

Item aliquis in aliquo vase portaverit pecuniam fue-

aut ad spirand. et buttatum per officiales vinum,
vel aquam posuerit, vel addiderit, solvat pro
dol. c bonorum.

Item quod nullus tabernarius tabernam apertam
teneat, vinum vendat post tertium pulsum
campane, quod pulsatur de sero propter custo-
des, et tabernas; quod si contrafecerit solvat
soldos X bonorum.

Item quod quilibet tabernarius postquam vinum
in spinam posuerit venditum fuerit, vel post-
quam de ipso plus vendere voluerit, pignora
que pro ipso vino acceperit, servare debeat VIII
diebus, quibus elapsis vino aliquid denuntiato
ad faciendum illis qui pignora pignoraverint, ipsa
possint facere vendi ad incantum, et si empto-
rem non invenerit, ex pro ea emere possit, re
obluendo pignoratitibus, si quid ultra suum debi-
tum de ipsis habuerit, et contra ipsos regressum
habendo de eo, quod sibi defuerit.

Item si quis in castro, vel burgo aut in villa Pra-
dolonis de nocte ad tavillos, vel ad aliud tu-
dund ... pro pecunia vel alia re tuserit, sol-
vat soldos X bonorum, et pena predicta nul-
lus audeat de die, vel de nocte tudere, set
prescribitur in locis predictis ubicumque, nisi semper
placeat Pradolonis.

De beccaria. Rubrica

Item si quis macellum, seu beccariam receperit, et promi-
serit facere carnes, teneatur sufficienter carnes fa-
cere, quod si rezi fecerit pro quolibet vice solvat
frescenas X.

Item quod juste ponderetur, quod si contrafecerit
puniatur pro quolibet vice in soldis X bonorum.

Item quod carnes vendat secundum ipsarum, qualita-
tem seu carnes castratinas pro castratinis, pecudinas

pro pecudibus, et vic de alijs, et si forte inventus fuerit aliter faciend, videlicet defraudando emendes carnes ut minus nocivatis, pro carnibus alterius vendendo pro qualibet vice, solvat frexencias x h.

Item quod nullam bestiam vendendam interficiant alibi, quam in macello publico, quod si forte in domo, vel alibi interfecerit, et postea in macello vendiderit, pro qualibet vice puniatur in soldis x h p. monetarum.

Item quod teneantur dicte beccarij ostendere bestias bovinas et porcinas juratis civibus, sub pena frixarensium x h.

Item quod non vendant carnes alterius pretio, quam ordinatum fuerit, et extimatum per officiales ad hoc deputatos, nec aliam ante vendat, quam extimatum sit per ipsos officiales; quod si contrafecerit solvat x h soldos p.monetarum.

De panegotis

Item panegoti, qui panem facere promiserunt, teneantur sufficienter facere panem, ita quod haberi possit per homines Predotoni, et burgi, de villa, et totius districtus ipsius castri, alioquin puniatur qualibet contrafaciens pro qualibet vice in frexencibus x h.

Item quod debeant facere panem secundum pondus deputatum per officiales, alioquin pro qualibet vice condemnetur in frexencibus x h.

De stakonarijs.

Item quod nullus stacionarius vendat olcum, vel sevum seu carnes salitas in ipsorum resum deputatum et constitutum sit preciun per officiales, alioquin condemnetur in soldis x h p.monetarum. Item quod viste ponderent, et mensurent, alioquin solvant frexencias x h p.monetarum.

De custodibus nocturnis et diurnis

Item quod quicunque iussus fuerit custodiam
facere portarum de die, teneatur ad portem ire
antequam aperiatur, et sit ad custodiam usque
ad elevationem portis, et portarum dimittant
aliquem pro quolibet vice solvat solidos quin-
que denarios.

Item custodes portarum, et portarum nullum po-
rarum permittant intrare sine licentia dominio-
rum vel potestatis; quod si contrafecerint pro
quolibet vice solvant X solidos denariorum, et
vo si ad custodiam esset aliquis super custos,
qui cognosceret personas, qui tunc possent
que ad numerum V permittere intrare.

Item si aliquis insultum, vel iniuriam fecerit custo-
dus de nocte positis, si cum armis fecerit, cum
sanguinis effusione solvat libras XXV denario-
rum; si autem custodibus iniuriam fecerit
verbis, vel aliquid minus fecerit contra eos
sine ferta solvat libras X denariorum.

Item quod custodes, qui ordinati fuerint ad
custodiam de nocte, teneantur statim post ter-
tium sonum campane se presentare in castro
Predotorii in loco ordinato. Installationi ipsorum
Dominorum, seu coram alter ad hoc deputato
per ipsos, qui deputatus fuerit super eos, et
ipse mittat aliquos ad portas, turres et bitesperes-
nos, et aliquos ordinet stare sub logia Communis,
qui die deputati permanere debeant tota nocte
ad custodiam ipsorum, et si aliquis contrafecerit
pro quolibet vice solvat solidos X denariorum.

Item quod deputentur duo super custodes domorum
de nocte, quibus obedire teneantur alij custodes, qui
super custodes similiter teneantur, vel alterum unus
ipsorum per totam noctem sub pena predicta, qui
continue mittat alios custodes, duos aliquos de

custodibus vicus castrum et burgum. Prodotoni, super aggeres, seu terraglos, qui vocant et excu-
tent custodes de turribus, impostis vel bitapere-
dis ter vocatus per ipsos, qui ita circumeunt, non
responderit, pro qualibet vice dolent grossum unum
Item, quod suprascriptos etiam de nocte capere mit
tat per burgum et vias Prodotoni aliquos de
custodibus de Platea sub togia, qui videant et
custodiant ne fures vel incendiarii damna fa-
ciant, et si aliquem extra domos invenerint, quem
non cognoscerent, vel suspectum haberent, ipsum
capiant, vel si capere non possent, clament et
ipsum sequantur cum clamore, ut possit ab
eis capi.
Item quod custodes non accipiant bladum, spinu
tos, spatha, vel hostia domorum, vel hortorum,
seu muros, vel parietes, vel alia ligna causa
comburendi, vel alter occultandi; quod si fece
rint, solvat solidos X parvorum, et damnum
emendet, et eo ipso quod aliquid de supra-
dictis combustum fuerit sub togia, sic eccle-
sia, vel Platea, custodes qui illa nocte fuerint,
ad penam predictam et emendationem damno-
rum tenentur.
Item statuerunt quod si homines ad invicem commi-
serint aliquem de delictis suprascriptis, et infra-
scriptis statutis contentis, quod quilibet sic so-
lidum ad penam tenetur, secundum qualita-
tem ipsius delicti imponitur, nec soluendo ex
inde alter liberetur, sed potius donec ex eis
tamen fiat damnorum emendatio, et sic alter per
unum alios liberet.
Item quia compromissum fuit super emendatum fa-
ciendis, et voluntati pulsuerii, si processum fuit
per custodibus propter inimicitiam vel tamen-
tum rumorem, incendij vel aliud solvat solidos

v parvorum.

Item quod tempore quo emittetur missa, ut fit predicatio a nemporum potuerit, seu alium obstipitum vel rumorem fecerit, ut divinum perturbet officium, volunt soldos decem parvorum.

Item quod tempore dierum negotiorum quibus fuerint publice processiones cum crucibus, unus vel unus ex quatibet domo Prodotori, castri, burgi et ville teneatur sequi cruces, alioquin dominus domus ad qua aliquis non fuerit debeat unum grossum, camere applicandum.

De processu contra Reum absentem, vel contumacem in criminibus faciendo.

Item quia plerumque contigit, quod rei alicuius criminis ad manus Potestatis propter fugam, seu absentiam non pervenerit; statuerunt quod si aliquis fuerit accusatus, denuntiatus vel inquisitus de aliquo crimine, qui fugerit, vel presens non fuerit, quod time Potestas alla voce preconia super platea Prodotori faciat ipsum citari, quod intra tres dies compareat, et coram ipso de presenti ad faciendum plenum defensionem, et excusationem de illo crimine, de quo inculpatur, et hoc pro prima dilatione, in qua si non comparuerit, simili modo, et eodem decem spatio secunda, et tertia citetur, et proclametur, et si in aliqua dictorum terminorum comparuerit, audiatur, et contra ipsum procedatur, absolvendo, vel condemnando, prout in aliis processibus capitulis de accusationibus, inquisitionibus, et denuntiationibus continetur; si vero non comparuerit, time Potestas ipsum faciat per dentiam pronuntiari contumacem, et contra ipsum absentem; ac si jam presens presentatus, et indicia quod poterit invenire, et omnia

. contra ipsum dicta, aut probata, aut per presumptiones et indicia inventa sibi facias diligenter; quibus peractis faciat ipsum publice in platea. Predictorum autem vero preconia de castro, et districtu Predictorum bannirii, hoc modo, quod si ad manus Potestatis deinceps, seu dominij ipsius pervenerit, quod ipse punietur eo pena quam exigit delictum sibi impositum, et qua puniendus foret, si prius inventus fuisset; si vero post ipsum bannum datum predictus bannitus ad manus Potestatis aut Domini pervenerit aliquo tempore, et tempore constituti facti fuerint probationes contra ipsum, per quas ipse dominus condemnatus fuisset, tunc stetur ad aliquam defensionem puniatur secundum ipsius delicti exigentiam, aut si manifeste probare posset suum innocentiam, ad quam probandam sibi statuatur terminus competens, ad arbitrio Potestatis et consulum moderandus; quod tunc audiatur et si ipsum probaverit absolvatur. Si autem tempore constituto non fuerint facte probationes ut ex pra, sed alie presumptiones, et indicia precesserint, tunc contra ipsum audatis omnibus suis defensionibus procedatur, ac si principio processus fuisset, et in forma Domini positum secundum formam superius declaratam, ut si vel maxime puniatur, aut innocens absolvatur

Item, quod nullus procuratorio nomine alienus absentis accusari, inquiriri, vel denuntiari de aliquo crimine, de quo inquiri debet pena mortis, vel mutilationis membrorum audiatur, nec ad ipsius defensionem admittatur nisi inquirens excusator ad aliquam dictis causa absentie, propter quam venire personaliter non posset, alias justas et legitimas causas allegaverit, et probaverit, tunc citetur

ipse vel alius competens homines, in quo veritatem
liter cognita ipse impedimento comparere possit
in quo si comparuerit, vel non procedatur ut
supra.

Item si quis alicui bannitum in domo sua
receperit, vel consenserit, seu aliter auxilium
vel favorem prestiterit, solvat libras X paven-
sium, si bannum mortis, vel mutilationis mem-
brorum fuerit; si autem minus bannum sol-
vat proportionaliter.

Item quod quilibet teneatur proclamare contra
bannitos si ipsos viderit, et ipsos capere si po-
terit, vel saltem cum clamore prosequi, ut
ab aliis capiatur; quod si viderit, et non fece-
rit, solvat solidos X pavesium.

Item quod quilibet bannitus bannid de quo mor-
tis pena fuerit imponenda, a quocunque possit
impune occidi.

Item quod si aliquis de castro, vel districtu
Prodotorii etiam extra ipsum districtum in quo
cunque etiam alio loco, vel indicio offensam
vel iniuriam alicui intulerit, quod Dominium
et Consulatus, sive Potestas eiusdem loci possit
contra ipsum offendentem secundum cognitionem
criminis procedere, et ipsum punire, ac si in
castro, burgo vel villa Prodotorii ipsum delic-
tum fuisset delictum.

De causis civilibus; et qualiter sit procedendum in eis ad citationibus.

Item statuerunt quod tam in personalibus, quam
in realibus et realibus causis citationes possint
fieri per Potestatem, seu preconem mandato ipsius
Potestatis.

Item quod fides sit adhibenda relationi Preconis
publici, qui officium invenerit fideliter facere.

de citationibus factis per ipsum.

Item quod in quolibet causa personali & ea ubi aliquod habitum petitur possit quis citari a principio, ut responsum veniat de die in diem, si in castro Prodolomi, burgo vel villa fuerit; si autem extra predicta fuerit, tunc fiat citatio et statuatur terminus decundum distantiam loci; si vero citetur alicui in causa realí vel petitoria, si ab ipso petatur aliqua res immobilis; tunc si in castro, burgo, villa vel districtu Prodolomi fuerit et ipse nominatim agatur contra ipsum, fiat prima citatio per tres dies; si autem extra locis predictis fuerit, decundum distantiam locorum statuatur ut supra; si autem hereditario nomine aliqui contra ipsum agatur, tunc fiat prima citatio per spatium vece dierum, si in castro vel districtu Prodolomi fuerit, aliter ut supra.

Item quod quilibet citandus in quacumque causa personali diligenter, si personaliter inveniri poterit, ut personaliter citetur; si vero inventus non fuerit, tunc prefixa faciat relationem, quod ipsum personaliter invenire non potest, qua facta vadat prefixa ad domum, sive habitationem, et alta voce citet ipsum et alium volentem respondere pro ipso, quod venire et comparere debeat tali die coram nobis Potestate responsurus tali de jure, alioquin quod ipse Potestas procedet contra ipsum, sic quantum juris rationis, et taliter facta citatio per inde valeat, ac si personaliter fuisset citatus.

De modo procedendi inter presentes, et de citationibus faciendis et dilationibus dandis

Item si facta citatione decundum modum predictum, partes comparent principaliter per se ipsos in causa

in propriis nominibus agatur, si petat aliqua pars
satisdationem de expensis, et personæ sint pau-
peres, et non possidentes mobilia, tunc cautio
antequam ad alia procedatur prestetur de ex-
pensis solvendis in casu victoriæ tunc inde. quid
si forte unus ad partes, vel alter iporum, iporum
satisdationem prestare non poterit, et hoc dam-
num timuerit, seu de operam bonæ fidei, et
non potius de ipsam inimicitiæ, tunc solum prestet
juratoriam cautionem cum duorum bonorum ob-
gationis: si vero ipse partes, vel iporum alter
possident immobilia in castro seu burgo, villa
Prodatorii, sic possidens pariter tenetur satis-
dationem prestare: qua autem satisdationem
prestita si causa fuerit personalis, seu si mi-
xtum, debitum petatur quinquennio conditionis
excisi, tunc facta petitione actoris, reus pre-
sens respondeat confitendo, vel negando, et si
confessus fuerit debitum petitum, Potestas sta-
tuat sibi terminum competentem secundum qua
litatem personarum, et debiti quantitatem sub
arbitrio moderandi ad solvendum debitum no
minatim sub certa pena, seu quarti, vel alte
ra, prout magis videbitur expedire; si vero
reus negaverit, et Potestas sciat si juramentum
si non teneri ad quod petitur, et juret pro-
mittenti actori, tunc statim absolvatur: si
autem dicat actor se probare velle quod petit,
et habuerit paratas probationes, statim ipse au-
diatur: si autem non habuerit, statuatur sibi
per primam dilationem terminus ad probandum
videlicet 3 dierum, si probationes dicat habere
in castro, vel burgo, aut districtu Prodatorii, et
si primam dilationem aliquid fecerit, sed non
potuerit plene producere, statuatur sibi secunda
dilatio, et demum tertia, et peremptoria, et con-

tineat quotidiet spatium trium dierum, in quo si non probaverit suam intentionem, nullatenus audiatur, nisi probare possit se iusto impedimento fuisse impeditum, et per ipsum non stetisse propter quod probare non potuerit, in quo casu statuatur quarta dilatio, et ultra semper impedimento probato: si vero quam probaverit intentionem, proferatur sententia ut superius expressum: si autem probationes dicat habere extra Provinciam, vel districtum, statuantur arbitrio propter distantiam locorum, arbitrio potestatis et communi.

De terminis datis propositionibus laboratoribus et dotibus.

Item statuerunt quod in causis officialium, et extraneorum seu mercedum laboratorum et dotium procedatur summarie sine strepitu, et quod in prima dilatione tres questiones fiant, et quibuscumque diebus etiam feriatis, exceptis feriatis in honorem Dei et etiam sanctorum etiam per partem partes renuntiare non possunt, aliis autem feriis renuntiare possint, si voluerint in quantibet causa.

Si vero aliquis suo nomine, seu hereditario nomine alicui consenserit in personali actione, tunc comparentibus partibus et parte petitione, si reus petierit audiri ad informandum se de juribus suis; statuatur sibi dilatio octo dierum, in qua comparere teneatur respondere, negando, vel affirmando, seu confitendo ut supra proximo scripto proceditur et ibi: si vero citatus non comparuerit personaliter, sed per procuratorem prestita satisdatione de judicio sisti, et judicio solvendo per ipsum nisi fuerit a Domino solemniter relevatus in instrumento procurationis, quod tunc solum prestet satisdationem de expensis secundum formam proximo ex

habuit, dum ipse Procurator petat dilationem ad informandum de cum principale ipsum habeat secundum arbitrium Potestatis, et hoc si fuerit absens constitutus; si autem presens minime dilationem habeat, sed statim respondere teneatur. Si vero actor constituerit Procuratorem ad petendum, et ipse Procurator comparet, et petat inducias ad informandum, de cum principali ipsum non habeat quantum ad petitionem faciendam sed si petierit forte ad investigandum, si autor negavit recepisset in solutionem de his quod petit, ipsum habeat secundum arbitrium Potestatis et consulum.

Si terram alicujus fuerit propria manu quod aliquid se immobili, quam possideat citetur per spatium 3 dierum, quod veniat respondere, si fuerit in vestris, aut burgo aut ville Prodotori; si vero extra statuatur terminus secundum distantiam loci, ut in superioribus, et si comparuerit, et dicat se posse habere munimenta, detur dilatio, et dilationem petat ad notificandum sibi et denunciandum antiquum respondent ipsum habere debent octo dierum in qua faciat munimenta quod habet, quod veniat ad causam defendendam: qui si citatus non venerit, habeat secundam et terciam quarum quelibet continent spatium octo dierum, et si in tertia non comparuerit manutenta causa sua continuata, et reservato omni jure alii quo ipsum petat citare contra ipsum, tenentis contentus respondere, et procedere in causa; si vero aliquis unquam heres citetur ulterius pro aliquid se immobili, et comparens petat terminum ad informandum de de finibus suis, ipsum habere debent x dierum, et postea si comparuerit, et dicat se habere munimenta secundum modum supra proxime capitula continetur habent tertiam dilationem quarum quelibet spatium x dierum continent; et si

poten procedatur.

Item quod petat advocatum dehinc sibi, et si natum ipsum invenire non possent, dilationem terminum ad invenendum arbitrio Potestatis; si vero causa fuerit inceptâ in qua advocatum habuerit, et in aliquo fuerit absens ipse advocatus, et pars petat dilationem ad producendum ipsum, habeat dilationem secundum voluntatem Potestatis, ad comparendum cum ipso advocato, aut cum alio informato, et tunc procedatur in causa.

Item statuerunt quod in quibuscumque causis, si aliquid partium petierit, iuretur de calumnia hoc modo scilicet quod pars iurantis quod tunc in agendo, quam in defendendo credant iuste litigare. Item quod in tota causa respondebunt veritatem de his quæ petentur ab eis, et quod nullam inducent velent causam differendi litem, sed solum quam putaverint fore necessariam, et quod nisi permittente Potestate testibus, nec alteri alteri, propter quod fatale properetur dare testibus, et quod sacramentum in quacumque parte litis prestari possit domui Tantini.

De Procuratoribus et de his qui alios defendunt sine mandato, seu pro alijs agere possunt.

Item quod nullus possit esse procurator in judicio, qui minor sit XX annis et non possit quis esse procurator nisi habeat aliquem virilem de proximo, et districtus et si fuerit reperiatur, et sciant patres et parentes, contra alijs exceptionibus, quæ de jure possunt obici procuratoribus

Item quod nullus sine mandato in judicio agere hoc sit contra aliquem nisi aliud, nisi fuerit persona conjuncta, quæ admittitur pretio interdictione: quod illud pro quo petit exhiberi habebit quid partium fuerit per ipsum, et similiter intelligatur hoc casu coniuncta persona parentes filijs et nepotibus,

, et e contra fratres ad invicem, et consanguinei omnes,
et affines, maritus procuratore, et e converso uxor pro
muliere, liberi pro patrono et e converso, et alii om-
nes ejus conjunctae ac cujus dominus
Item quod quilibet aliam sine mandato possit
alium defendere, prestita prius satisdatione de
rato et judicatum solvendo ac judicio sisti.
Item quod nullus procuratorem ad causam, possit alte-
rum procuratorem substituere, nec habeat vis mu-
tandi aut substituendum, et non possit quis et ne
mo nomine alterius talem defensionem recipere nisi ad
hoc habeat speciale mandatum, vel generale, cum
libera administratione, et similiter compromittere
non possit, nisi specialis, vel generale mandatum
cum libera administrationis habeat.
Item procuratores ad causas suas actores, quam rei
antequam audientiam salutent pro Procuratore acto-
rum de rato, et procurator rei de judicio sistendo vi-
di a forensis quam relevata ac judicio, et omnia
quae ab eisdem gestis dandi cum bonorum clausu-
rum obligatione e bonorum.
Item si quis forensis de curia Prodotoris, vel de
strictu aliquem citari fecerit, et ab eo, aliquid
petierit in judicio, et ipse de curia, aut districtu
Prodotoris etiam aliquid petere voluerit, teneatur il-
le forensis coram Gastaldione, aut locumtenente Pro-
toris ubi respondere, et satisdationem prestare, de
eo de quo fuerit reconventus et de expensis, ac-
tor non audiatur, et nec ei ipse de Prodotore, vel
districtu stetur in principio causa ubique forensis
petere inceperit aliquid non, et intelligatur isti
eum, citare in principio domus, aliquam forensis
super sua petitione aliquas probationes videant.
Item quod ubicunque fit mentio, de satisdatio-
ne, intelligatur quod prestetur cum fidejussore, vel
datis pignoribus.

quatuor termini dari debet. pro producendo teste
vel duobus ipsorum.

Item quoniam saepius reus negat, quid petatur
ab ipso, statuerunt quod coram partibus,
et ad negantem, tam in personali, quam in
, ut dictum fuit superiori capitulo. Item
si quis citando dilationis terminos actori ad
probandum de jure suo, aliis partibus, aliis per
matrimonia, seu per alium modum quomodocumque
quod, et deinde dilationes, ut supra capitulo
constitutum, et si ipse actor dicat se testes habere
in Prodotorio, vel distincte Prodotori in prima di-
latione, committat ipsos, et requirat, et si venerint
examinentur ut infra patebit; si vero non venerint
requirenti per ipsum actorem, corrumpat ipse eorum
Potestati in ipsa dilatione et dicat quod ipsos pro-
ducere non potest, et petat ipsos per Potestatem
compelli, quod si non fecerit privetur productione
ipsorum, et tunc Potestas ipsos compellat, captis
pignoribus et alijs modis

Quando Testes examinari debent

Deinde autem testes venientes examinentur hoc modo
Seu quod primo, interrogentur generaliter partibus, vel al-
ter, ad hoc citatis dicere veritatem de negotio super
quo producuntur; quae quidem juramento prestito,
si causa, ascenderet ultra summam librarum XX
jaminum articulos super quo deponere debeant, et
per Potestatem et consules, vel alterum ipsorum con-
dictum suum Potestatis, seu per duos ex consuli-
bus decreto deputandum, et singulariter quilibet te-
stis examinetur, et interrogetur quid sciat de con-
tentis in ipso articulo, et quod reddat causam
dicti sui, et interrogetur de circumstantijs seu loco,
tempore, et praesentibus omnibus alijs, et dictum
unicuique dijudicatum scribatur per notarium, et em-

mum facta examinatione alicui ad dictum est, vicis ipso tum publicentur coram potestate, partibus presentibus, vel ad hoc evocatis, et si partibus fuerit copia per aduersarium, decernatur cum termino opponendi peremptorio formam contextus inde de exceptionibus, si vero actum fuerit infra summum tibrarum XX tunc postea publicet et super sententia examinum Item si testes fuerint forenses, et alterius jurisdictionis, ita quod ad presentiam potestatis venire noluerint, tunc potestas litteras suas mittat ad dominum eorum cum articulis super quo fuerint examinandi, rogans ipsorum justicie quatenus testes specialiter eis examinanda compellat deponere, et dicta ipsorum suis literis cum sigillo munitis ipsi destinet.

Qui possunt esse testes. Rubrica.

Item quod testis qui ad testificandum vocatur minor sit XIIII annis, si fuerit masculus, si femina minor XII. Item quod non sit filius producentis, vel pater, vel de alijs ascendentibus, vel descendentibus. Item quod non sit socius ad quem ipse testis spectet commodum, vel incommodum Item quod non sit mulier in testamentis, in alijs autem testis esse possit. Item quod non sint familiares, nec quibus corrupti possint Item quod non sint periuri, vel infames. Item quod non sit frater ex eadem communi. Item quod non sit sub eadem potestate cum producente. Item quod diligentius, vel doctius, vel rogatus, seu precio conductus. Item quod alias non sit testis quam testimonio ex alijs causis quod multe sunt repelli possit

Quot testes sufficiunt

Item quod ad probationem cuiuscumque negotii sufficiant duo testes, qui bone opinionis et fame, qui testes sint concordantes, exceptis testamentis et codi-

ritis, in quibus plures requiruntur, quorum in testamento esse ad minus preter Notarium, in codicillis autem quinque.

De probationd per instrumenta

Item ad probationem intentionis sue dicendi vitor habere instrumenta, que sint in Predotond vel destrictu, statuantur dilationes ut superiori capitulo.

Item si facta rittationd, sin autem extra ednotum, vel districtum, statuantur arbitrio Potestatis et consulum.

Item quod instrumenta que producuntur sint publica et autentica, et manu publica facta, et originalia, et non exempla nisi fuerint auctoritate Potestatis exemplata, et non sint corrupta, cancellata, abolita, seu in aliqua parte substantiali viciata aut abrasa.

Item statuatur quod credatur littere, et per ipsam sint plena probatio: ubicunque, qui ex ipsa dicit se alteri obligatum ad aliquid dandum, vel faciendum, et hoc si queritur per iuditii impressionem, vel appendicem munita, et similiter private scripture coram manu sua si confiteatur ipsum scripsisse, vel si negaverit probare possit ipsum eam scripsisse per comparationem littera rum debito modo factam, vel aliam legitimam producendo.

Item similiter quod credatur private scripture tacte manu alterius, que notarius non fuerit publicus, si quod tres testes propria manibus se subscripserint sua si interfuis vel alicui obligationi facte cum causa alicui per ratione quem, sed si negaretur per partem adversam ipsos testes suis manibus scripsisse, et vivant testes, et confiteantur subscriptiones suas esse, vel si mortui, et per alios duos ad minus legittimos probetur illas subscriptiones manibus eorum factas esse dicte scripture

iuvate, aliter autem scripture private non adhibeatur
fides, neque scripture surpte manu alicuius pro se
et in utilitatem suam contra se autem die secundum
modum et formam supra proxime expresse contentam.

De juramento seu sacramento prestando

Item statuerunt quod aliquis in judicio constitutus
aut requirendus potestatis, et parte consentiente quod
non sit obligatus, aut non teneatur id quod petitur
sibi, quod absolvi debeat a tali petitione, etiam
si actor postea possit probare oppositum, quia iu=
rando contentu religio actis, Deum habet ultorem.
Veruntamen si post sacramentum factum probetur ma
nifeste contrarium eius quod iuravit, licet de crimine
per eum possit, censeatur tamen ipso iurato, deinceps
periurus, et infamis, et sorum libros X. privorum, aut
rerum eius dividantur.

Item aliquis requirentus queret ab aliquo in judicio,
et actor dicat se de his quod petit velle stare
sacramento rei, teneatur ipse reus, aut jurare, aut
referre sacramentum actori, quod si facere recusa=
verit pro confesso habeatur. Et si reus ad actor
jurare noluerit, absolvatur reus.

De rerum probatione facta per testes

Item de litigantibus quibuscumque in judicio, quod petitum
fuerit negatum fuerit, et actor non plene probave=
rit, sed semi plene, ut puta per unum testem, aut
comparationem litterarum, seu per aliquas alias pre=
sumptiones, aut judex, cum Potestate, aut causa pos=
sit assistere ad supplendam probationem sacramen=
tum deferat actori, vel reo seu alteri ex his, qui con=
sideratis qualitate personarum, et quantitate petiti
aliquis, et fidelior videatur, et quod in quantum
lius veritatem dicere debeat, et postea debeant
concordantem sacramenti, aut discordantia unus ex

nupcia, sententiam condemnatoriam, vel discordiam
proferat.
Item si quis suo nomine proprio, sed hereditario no-
mine alterius, vel agat, vel conveniatur super dicta
sacramenta debite non teneatur, quia convincibile est,
quod veritatem ignoret

De exceptionibus. Rubrica

Item quia contingit in judicijs exceptiones opponi
tanq declinatorias, quasi dilatorias, ac pe-
remptorias, et alias, ideirco providendum statuimus
quod cujus persona coram domino Justitiario
et potestate Predatorij fuerit ad instantiam alte-
rius conventus, quod ipse possit declinare judi-
cium suum, et forum, si coram ipso non respon-
dere, et hoc si declinet antequam negocio, vel
confitendo respondeat, dummodo quo petita fuerint
ab ipso, quasi postea teneatur ab ipso. Potestate pro-
cedere, tanquam si suus judex foret. Item omni-
bus coram ipso Potestate respondere teneatur, si con-
tractus ex quo convenitur celebratus fuerit in nostro, vel
districtu Predatorij. Item si possessor debitorem
in Predatorio habeat. Item si domicilium hic ha-
beat. Item si aliquod delictum propter quod
conveniatur hic commiserit. Item si vagabundus
fuerit, et in alijs casibus, quibus quis de jure
coram alio forum habeat.
Item quod exceptio dilatoria antequam respondeatur,
explicetur. sed negando, vel confitendo proponatur,
et allegetur, et postea probetur ante sententiam
post contestationem autem opponi non
possit
Item quod exceptiones peremptorie seu de tanto
de parte de non petendo finis et remissionis, de
re judicata vel judicium, seu sententia lata et
possint quam ante sententiam opponi, et proba-

ri, post vero dententiam non, nisi quod opponi
tur quod sententia lata sit per falsos testes, vel per
falsa instrumenta, vel per corruptum judicem pro-
nun, vel alter, vel per metum adhibitum, vel dolo
malo, vel fraude, vel quod ille qui tanquam
procurator et nullum habuerit mandatum vel
comparendi judicio, et his ... , quando-
cunq tunc etiam post sententiam latam opponi
possint et probari.-

De duplicatis et triplicatis

Item de publicatis attestationibus, et productis instru-
mentis petatur per partem adversam ipsorum copia
hac Potestatem decernatur et statuatur terminus octo
dierum vel minor et maior secundum quod Pote-
stati videbitur ex qualitate facti ad
excipiendum, et opponendum eis, in quo termino si
oppositiones produxerit in scriptis, et adversa
hac petierit repiam ei detur, et simili termino
ad replicandum, in quo termino si fuerint facti
replicationes in scriptis, et postulaverit altera pars
repiam, concedatur, et simili terminus concedatur ad
duplicandum, et contra ipsas duplicationes iterum ad-
verse parti statuatur, si petierit terminum ad tripli-
candum, et his factis, ulterius non detur dilatio, sed
postea examinet Potestas productas, oppositas, exceptas,
replicatas, duplicatas et triplicatas et procedet in causa.

De sequestrationibus. Rubrica

Item statuerunt quod bona alicuius habentis do-
micilium in castro vel burgo, aut villa Predolonii,
propter aliquod debitum sequestrari non possint,
nisi forte suspectus esset de fuga, ita quod vide-
retur manifeste res suas portare et recedere velle,
quod tunc fieri possit sequestratio; si vero reperiun-
tur bona alicuius forensis hic qui dicatur propter

aliquod debitum contractum hic fore obligatum, vel si hic solvere promiserit, aut aliquod delictum commiserit, sive domicilium habuerit, seu forte reperiat — quis apud aliquem forensem aliquod quod deveat sibi vendicare, time fiat sequestratio illorum bonorum sub virtutem Potestatis conservantur, seu apud aliquem deponantur quo usque determinabitur quid juris, salvo quod si ille de cuius possessione bona sequestrantur satisdationem in Prætorio idoneam præstiterit, de primendi juris, quod tunc bona relaxentur de sequestratione et procedatur in causa: Valeat autem sequestratio secundum supradictum modum, ille qui eam fieri petijt, faciat illum cuius bona sequestrata sunt citari, quod veniat sequestrationem illam defensurus, et tunc omnia prosequatur super rebus sequestratis, ut sic procedatur in causa; si vero post sequestrationem petam subsederit XV diebus, quod non procedat, ipsa sequestratio relaxetur et reficiat damnum et expensas illi cuius bona fuerint introniza, et omnia modo sub reficiendum teneatur si procedente causa non probaverit quam intentionem.

De sequestratis rebus dictum est, de pignoribus et ypothecis est videndum

Item statuerunt quod cuius res alienam se certi dientis ignoranti hipotecaverit, sive mobilis, sive immobilis fuerit solvat soldos 5 parvorum et damnum reficiat ex hac causa lod.

Item cuius res quam mobilem, vel immobilem alicui plus obligatam, vel pignoratam alicui, pendente causa, sive primam obligationem ignoranti pignoraverit, vel obligaverit, solvat soldos 5 parvorum et damnum emendet

Item cuius res mobilem pignoraverit pro aliqua pecunie quantitate solvenda, vel aliquo facto faciendo

invenerit, et non obtemperaverit, quod promiserit transacto termino solvit, dictus creditor dictum rem cum auctoritate Potestatis per preconem, prius facta presentatione et denuntiatione debitori, faciat in platea prius incantari publice, et plus offerenti vendi et deliberari in unum diem illud cum id quod fuerit facta presentatio, et ei plus sue debito co pignus fuerit consequtus, illud restituat debitori; si vero minus, agat ad supplementum contra ipsum; non guidem venditione facta emptor unquam ad res alio pacto ullam, ipsam rem emptam teneatur debitori si pecuniam sibi dederit, pro qua ipsam emerit, restituere, ulterius nihil minime

Si vero res immobiles, que obligaverit, ut ypothecaverit pro aliqua pecunie quantitate, vel pro aliquo facienda, ut supra et per pactum promiserit quod illud pignoris nobilis vendi possit, fiat venditio earum duas proximas deinceps proximo capitulo dictarum; si autem tale pactum factum non fuerit, tunc creditor transacto termino cum auctoritate Potestatis per preconem faciat presentari debitori, et denuntiari quod ipse res debet vendi per tres octavas dierum, et hoc facto ipsam faciat subhastari publice in platea per tres octavas dierum, et in fine dicti termini si non fuerit facta solutio, vel alia conditio illis offerenti ipsas res per preconem venditas, et delibertas, et facta venditio ad tenentem emptor ipsam rem debitori restituere, si pecuniam eidem dederit, usque ad octo dies post ipsam venditionem, ulterius vero non.

Item quod si fuerit res mobilis, aut immobilis, sive mobilis, sive immobilis, que subhastetur, et facta subhastatione secundum modos predictos, non inveniatur aucto, vel emptor, qui ipsam emere velit, qui forte dare noluerit, sive nolit precium pro quo obligata fuerit, tunc facta relatione per preconem, si creditor ipsam voluerit emere, faciat per sententiam pronuntiari, quod ipse eam pro eo emere possit;

et nova sua sententia, ipsam emat secum, tanquam quilibet alter, aliter autem ipse non possit, nec per suppositam personam rem sibi obligatam emere non possit.

Item. Bignis obligatis aut immobilibus, vel mobilibus ad inventum secundum formam predictam inscripti, si mobilis fuerit, et ipsum a manu possiderit a quibuscumque, qui dicunt se jus aliquod in ipsa se habere, impetitari, vel molestari; si autem ipsa tempus illud, quo pretenderit jus in ipsa se audiatur: si vero ipsa res fuerit immobilis precludatur quilibet a petitione ipsius si possessa fuerit anno X, infra autem illud tempus audiatur, et utrique creditori debitor, qui a principio obligaverit, vel pignoraverit emptori ipsam rem defendere et guarentari et quicunque alter qui promisserit defendere.

Et predicta que dicta sunt de presentatione facienda non prejudicent tabernarijs, qui hoc non obstante possint pignora mobilia vendere, secundum quod dictum fuerit: Rubrica de tabernarijs capitula

Item quod nullus possit emere ad inventum in Platea. Prodotori aliquam rem, nisi sit vicinus Prodotori, vel districtus, et teneat rem, et jacentes ipsum contra, et vadit, et si emerit ven dutio nulla est.

Rubrica de fidejussoribus

Item statuerunt quod si aliquis in instrumento, vel sine instrumento, pro aliquo fidejusserit, quod ne teneatur creditor agat contra ipsum. fidejussorem, prima agat contra principalem, et si principalis habet unde solvere ipsum teneatur, et de bonis suis accipiat, et si aliquid deficiat ipsi creditori ad integram solutionem. emant. time contra fidejussorem ag. ad possit, et ad bona ipsius; et

de municipatu, et fideiussori sunt presentes dum in Fredolonia vel districtu. si vero principalis non habet vel domicilium in Fredolond, vel districtu, nec ibi haberet, et se absentasset, ita quod de facili et in breui tempore haberi non posset, tunc possit se actor fideiussorem presentem convenire, et contra ipsum agere et bona ipsius, antequam contra principalem. Item similiter facere possit si ambo forent presentes, si fideiussor per pactum principaliter. et in solidum se obligauerit, et renunciauerit beneficio noue constitutionis de fideiussoribus.

Item quod fideiussor consequi possit et repetere a principali quicquid soluerit pro ipso cum damnis et expensis, dummodo iuri essent conuincti et depensiones legittimas fecerit, ita quod imputari non possit totaliter nec negligentie

Item quod si fideiussorem petierit creditor teneatur cedere sibi omnia ius et actiones contra principalem debitorem antequam soluat

Item si plures fidejussores fuerint, quod quilibet pro rata non pro parte pro solido possit conueniri a creditore, sed si ipsi in solidum se obligauerint et renunciauerint epistole. Adriani, quod ita non quilibet poterit in solidum conueniri.

Et que dicta sunt de fidejussoribus similiter intelligantur de quibuslibet manutentoribus, et defensoribus rei.

Rubrica de duobus; vel pluribus reis debendi vel debitoribus

Item si fuerint plures obligati ad aliquid dandum vel faciendum, debet quilibet pro parte sua conueniri, et ad solidum nemo compelli, nisi se ipsi promiserit et se obligauerit quilibet ipsorum in solidum, et renunciauerunt beneficio de pluribus reis debendi, quod tunc

quilibet possit in debitum convenire. Item si
plures sit actores, et alter presens, in debitum
sput reipsa de fidejussoribus. Item si unus incipe
et non debuerit, quod istis casibus potest alter
in solidum convenire.

Item in casu in quo potest unus in solidum convenire
de totum potest, potest a suis debitoribus consequi
et petere rationem ipsorum pro ipsum, vel ea quod
solvere pecunia pro portibus que ipsi contingebant.
Item antequam solvat, potest petere a creditore
quod ipse cedat jura et actiones contra ipsos suos
debitores.

De tutoribus

Item statuerunt quod cujus pater parentibus decesse-
rit, filijs vel nepotibus relictis pupillis, et suis here-
dibus, et testamentum fecerit, in quo ipsis pupillis
tutores vel tutorem constituerit, vel dederit, quod
ipse tutor, vel tutores statim cum fuerint dati, vel
eodem tempore ad potestatem accedant, et petant
omnes auctoritatem sue administrationem ipsius tutele
concedi. Que facta promittant et jurent fideliter
administrare ipsam tutelam, et utilia pupillorum
facere, et inutilia pretermittere, ipsorumque, bona ipso-
rum fideliter salvare et custodire, ac defendere, et
res ipsorum salvas facere, et quam citius poterunt
inventarium de bonis in hereditate fuerit cum so-
lemnitatibus juris, et his factis, et observatis possint
administrare, et pro pupillis facere, agere, ac ipsos
defendere, aliter autem non. Et si forte ipse tuto-
res aperte tutelam recipere nollent, Potestas ipsos
compellat, captis pignoribus, et penis impositis, nisi
excusationem legitimam allegare possint et probare;
et supradicta testamentarij tutores preferantur omnibus a-
lijs legitimis et dativis et constitutionibus cum fi-
dejussionem prestare non teneantur, quia ipsorum

fides appareat vel a testatore.

§. vero nullus tutor datus est in testamento, cui
de pupillus habeat notitiam, vel aversam, et mater
velit tutelam ipsius filii sui preferatur omnibus
aliis agnatis et cognatis et etiam avie, sed per
solutionem compellatur, et constituta in presentia
Potestatis accipiat ipsam tutelam, et nunc et pro
mittat ut aviam, et idoneam fidejussionem prestet,
ne remittet Valeriano remittit Ornatus et . . . .
nuptiis, et bona sua expressa obligat, et unum
tantum faciat quam citius facere poterit; et si
mater non erit, vel si erit, et tutelam facere
noluerit, tunc avia superstes, denunciatione
prefectum admittatur: si autem nec superviue-
rint mater et avia, vel tutelam noluerint, tunc proxi
mus in gradu consanguinitatis pupillo prefecto ad
quam tutelam vocetur, et si contradixerit, compella
tur, qui tutor promittat omnia et singula que su-
pra de testamento dicta sunt, et satisdet cum fi-
dejussione.

Si autem nullus propinquus reperiatur ipsius pupilli,
qui ad tutelam ipsius sit adjunctus vocandus vel si
reperiatur non fuit idoneus, tunc Potestas ex suo offi-
cio provideat ipsi pupillo de tutore idoneo, prout ei
videbitur melius convenire, et compellat recusantem
capiis pignoribus, et penis indictis, qui tutor per em-
nia promittat, et satisdet, et inventarium faciat; de-
cetu dictum est supra proximiori capitulo

Item statuimus, quod omnes deputati tutores testa-
mentarij legittimi et dativi, de quibus dictum est
proxime capitulo, postquam tutelam susceperint, vel ad
quorum susceperint, vel receperint, omni anno te-
neantur et debeant coram Potestate, et consulibus
extendere et facere rationem eorum quod ges
serint, et gesserint et administraverint de bonis
pupillorum, et propter hoc tamen non removeantur

ab ipsa tutela usque ad tempus pubertatis pupillorum;
quod si omnia simul non fecerint ipso facto eadem
in poenam tribuunt XXV parvorum. advenientē au-
tem pubertate universaliter totam rationis sue ad
ministrationem secundum contenta in inventarijs
per ipsos confectis pubertibus, quorum tutelas rece
perint facere et reddere teneantur cum bonorum
omnium residuorum consignatione; quod si forte
inventaria non fecerint de quantitate bonorum et re
rum quę ad ipsorum minorum de bonis et hereditā
tibus pupillorum pervenerint, creditum sacramento eo
rum erit, quorum tutelas administrarunt, et secun-
dum ipsum sacramentum condemnentur tutores pre
dicti.

Item quod minores XXV annis et mulieres prę
mutuent et aviam, seu creditores, vel debitores pupil-
lorum nisi forte medici debitū forent ad tutelas, non
admittantur.

Item si pro debito, vel alia causa necessaria contin
git vendi debere aliquam rem immobilem alicuius
pupilli, tutor coram Potestate exploret causam ip-
sius venditionis, et si Potestas una cum consilio consultum
viderit ipsam causam rationabilem et necessariam, tunc
habeat ipsam subhastari in platea Virginis Marie, per
octavam unam, que facta, comparent plus offerens
coram Potestate, et cum suo decreto, et auctoritate
tutoris, fiat sibi venditio ipsius rei subhastatę et
consentatis pactis ipsius venditionis ut canonum
stant, propter quam fuerit facta venditio, aliter
venditio nullius sit momenti, et semper venditum
res que minus dabunt offerant pupillis.

De locationibus et conductionibus earum rerum,
quarum operarum

Item statutum quod aliquis capiat, mandet,
vindemiet, claudat, pratum, vel messes alicui lo-

ewerd pro certo anniso officio ad certum tempus,
quod ewerd bailli warranta habeat, et ewardum
prius inter ipsos primitus observari debeant, sed si
parte ad plenum non sint facta super omnibus
facta, vel si facta probare non possent.
voluerunt quod prima locatio prorumpat conductio-
rem sub se locatis, et ipsum legittime ab alijs
defendat, et ipse sui possit, et quod conductio-
rem super ad terminum provisum non expectare
, eant de locatione predicta
Item statuerunt quod conductio teneatur omnium
locatum, clausuram, campum, sive alium pue-
dum diligenter et bene laborare, colere, putare,
fossatare, plantare, et alia quæ ad cultivam per-
tinent fideliter facere, et fructus provisum dic
gulis annis integraliter solvere, et ad nostrum loca
toris portale, vites fructiferas, vel alias arbores non
incidere, nisi forte ipsas arbores in utilitatem, vel
necessitatem manerii convertere, vel pedes domos repa
randas vel si fuerit necesse denud. construendo,
et generaliter ita solicite laborat, et faciat quod
in fine termini maneum, vel rem locatam dimit-
tat circultum in laboremio ad estimationem bono
rum virorum congrue laborandum, et semper melio-
rando, et non deteriorando, quod si contra fecerit
omne damnum emendet locatori.
Item quod ipse conductor ipsam rem conductam
non possit dimittere ante terminum conventum
inter ipsos, neque conductioni renunciet quod si
fecerit ad totum fictum prestandum totius tem
poris teneatur, et ad omne damnum, et interesse
prestandum, quod occasione predicta recuperet lo-
cator; si vero finito termino voluerit rem conductam
dimittere ante finem termini tali tempore denun-
ciet locatori quod ipse possit damnum emunita-
re pro sequenti anno, ut bene si terminus expiraret

vivat festum Sancti martini, et post; denuntiatio fiat
usque festum Sancti Petri ad vincula precedente aposum
terminum, quod si non fecerit videatur facile pro de-
posito mihi eandem rem commissse sub omnibus
pactis, et conventionibus, et ad petitum diuturiter te-
nuisse.
Item si quis alicui dominus locavit pro certa mer-
cede, ad certum tempus, teneatur eidem conductorem
diuturne uti, et frui eod, et eodem tegumine de-
fendere, et eodem domum emi terminum et ne
eipse eam possit, nisi forte probaverit eodem
mum sibi pro sue propria usu necessarium, aut si
ipsum dominum ex necessitate reparare velit, vel si
eod conductor male inhabitet eam domum, forte ip
sum degradando, vel inhabitatam pessimo eod
tenendo.
Item si quis dominus conduxit, teneatur medietatem
pensionis et fructus solvere in principio termini, re-
cipiendi, autem in fine, et si extra terminum ali-
qd alio pacto remanserit in domo, teneatur eod
vero pensionem pro recta temporis que steterit in
eod, et si amplius terminum dominum, domus erit
nihilominus ad totam pensionem solvendam te-
nendum.
Item quod dominus, qui locat dominum, remanet
vivo hostium vendatur, si invenerit de facto, vel
pecunia unius anni, ultra autem non nisi te
stibus probaverit.
Item si aliquis familiaris promisit alicui cum alio
quid sub certa pmcedd, ad certum tempus et an
te tempus divine voluntati dominii recesserit, dom
nus solvat de suo tantum, quantum ipse fami
lius habere debeat pro illo tempore, quo servi
re debuit, et dominus restituat, aliquid vero quod
invenerit ab ipso habuerit, vel si solvere non po-
tuerit, pignetur, nisi forte dominus emendi hu-

habuerit recedendi quam antequam recedat potestati
ostendat ut videat si justa fuerit vel non.
Item si aliquis promiserit alicui laborare usque per
annum, unum, juxta, vel alijs animalibus. pro
certa mercede, una die vel pluribus, et non obser-
vaverit quæ promiserit, debet illi cui promisit
tantum quantum ipse habere debeat ab ipso pro
eo quod, sua merced qui laborauij, pro tot tem-
poribus quæ laborare debeat
Item cuius equus, vel equa, aut aliud animal ad
vectiuram receperit ad certum locum, et ultra illum lo-
cum ad alium duxerit, ipsum quantitercunque con-
tigerit ipsum animal mori, vel deperire, totum dam-
num ipsius ad ipsum conductorem et similiter si
ad certum terminum conduxerit et ultra ipsum il-
lum terminum, si vero quæ promiserit observauerit ad
dammum nullatenus teneatur, nisi, voluntate pac-
ti hoc duxi expedire

De usucapionibus et prescriptionibus

Item statuerunt quod si aliquis rem mobilem bo-
na fide possederit bona fide 3 annis operam unam
facere vel super ipsa non possit ab eo vindicari,
dummodo ipse bona fide ipsam habuisse ab ali-
quo cuius fore credebat, et per ipsum tempus eidem
bona fide ipsam possedisset, unde si infra tempus
unius alterius hiis annorum ipse mota fuisset quæ-
stio de ipsa vel rerum Petitio, quam cum inter-
rupta an usucapet, et incipiat de nouo currere tem-
pus ipsius questionis, usque ad terminum alium
præfixum.
Item aliquis rem mobilem cum iusto titulo et bo-
na fide continue præfixis possederit per annos X
vel-cum aliquo facere cuiquam super bonam fidem
habuisse, si vero titulum ostendere non poterit, tunc
si ipsam rem præfixis et bona fide possiderit

continuo per XV annos vicini durare possit, inter
se semper ubique esse de bono fide opera te
neatur et ab illo habitare quem dominum pos
sedebat. Et utroque casu de usu capionis
tempora parte fuerit, questio coram Iudice
interrupta desuper dicetur et reincipiat cur
sus a tempore ejus questionis mote.
Item inter eos XIII annis presentis, et pau
ris XII non currant usucapio vel prescriptio, sed
solum a tempore subditionis cuius incipiat, et
similiter non currant inter eos qui ejus im
pedimenta, vel hi qui juxta ut viventis dedi
ti, vel propter timorem et odium. dominorum
suorum sese fugerunt patria, vel non fugerunt ea
dem, sed absque patrocinio, quod iste
dem prohibitionem patria secum hereditis viris, et
personis suffecit ad interrumpendum prescripto
nis, vel usucapionis, et simul ubi sese simul
fugerunt, negotia et probe administrari in predictis
secundum arbitrium Potestatis et consulum.
Item cujus cupiditate debitum negotiorum seu
debitum vel quandocumque aliud petere per an
nos XV a tempore ejus ejusve petitio poterit ip
se debito sit prestatis causis impedimentis, ut su
pra dictum est, capitula, non tamen interruptione facta per petitionem ut superiori
bus capitulis continetur.

Rubrica de consensu mulierum et preiudicium
dotium earum

Item statuerunt quod si vir alicujus de cas
tris obligatis uxori sue, vel mulier, aut alteri
mulieri pro dotibus morgengrapi, dotmundan
dis, vel donationibus propter nuptias alienaverit,
vel obligaverit alicui alteri persone, quod ea
tali obligatione, vel alienatione uxori vel mulier

vel aly mulieri jus ipsius habenti, ad dictum est multum prejudicium generetur, nisi ipsa mulier consilium eorum Potestati exprese exhibeat tali obligationi, vel alienationi, et certificata de jure suo renuntiet suis hipothecarum in ipsa re quo modo, et obligatio habeat rationis dotium durante et ultra durum, ut dictum est, et insuper juret non contrafacere, quibus observatis prejudicium ibi fiat, aliter nullum erit.

Item si quis incipiat mala vel subtilitate aliquid de quod ad ipsum urgere videatur hoples dicendorum coram Jud., vel aliam causam, usor vel nurus, sive alia mulier que bona sua pro dote dotibus, et pignus alijs habeat obligata, dictum dotem et sua sua pe lere voluerit, quod ipsa hoc casu citata ipso vocante facere possit, comparent coram Potestate et in presentia sua producat, vel alias probationes, per quas ostendat de sua dote sic bona alija occasio ne dotium vel pignus alienari, et supra, quibus ostensis Potestas per sententiam jubeat proclamare in platea Predotum alia vice precorid, quod signum nulli contradicere, quod talis mulier de bonis talis viri sui non accipiat in solutionem pro dote, et alija pignus sua comparere debeat coram ipso Potestate pignus suis usum infra tres dies, aliquum non audiatur, et fiat talis proclamatio third vice per spatium temporis trium dierum, et si pignus sua infra dictos terminos comparuerit, audiatur, et cum mulier procedat secundum formam juris; si vero nullus comparuerit, tunc facta relatione per Preconem de ipsis eredis partis, Potestas constituat duos vel tres estimatores, qui sacramento recepto estimet de bonis ipsius viri de mobilibus primo, et postea de immobilibus usque ad summam dotis et aliorum ipsius mulieris, quam estimationem

. ipse existimatores in scriptis redactam Potestati presen-
tent, et ipsa Potestas per sententiam terminum
ipsa bona existimata prefatæ mulieri in solutum det
et tradat pro dote, et aliis suis juribus. Que da-
tione die facta, prefata mulier in ipsis bonis sit
loco omnibus creditoribus aliis, que tempore ip-
sarum proclamationum in Predictorio erant in de-
strictis, absentibus autem pura sua reservetur ibem.

Rubrica de Potestatis auctoritate et consulum

Item quod Potestas auctoritate presentis possit com-
pellere quoscunque quos viderit velle ad invicem
venire ad faciendum . . ad invicem, usque ad quem
terminum voluerit, et sub quacunque pena, et eis
inhibere quod veniant et rumorem non faciant, et
contrafacientes pena pecunie imponere, ac si per con-
tumaciam factum fuisset.

Item quod quilibet consul possit mandare qui-
buscunque viderit vel ad invicem venire quod ve-
niunt venerint, et rumorem non habeat, usque ad
XV dies, et usque ad penam c librarum pave-
rum, et valeat tale preceptum et tales pene, et
exigi possit cum effectu, ac si per Potestatem vel
sententia fuisset imposita.
Si unus vel plures aliquem de suo parte levave-
rit, omnes possint pro rebus ingenii et pecunie
tis expendere usque ad summam librarum X pave-
rum, et non ultra haec, vel expendere possint in
pecunia, vel alijs rebus, quod alijs videbitur
sanum fuisse et expedire.

Rubrica de sententijs per consules proferendis
et quos quotibus sanad, sententia ab ipsius de-
ve condendis; ubi vero statuerunt quem quotibus
partibus, productisque probationibus et allegationi-
bus partis petentis Potestati, consulibus habita delibe-

tatiam_pronuntient, et contentient in quolibet negotio
ubi verba vel condemnandi prout eis visi videbi-
tur, et pronuntiem obtinent sententia ab ipsis, vel
a maiori parte prolata, observatis quod inferius de
clarabitur
In primis quod partibus presentibus, vel altera
earum citatis diffinitiva proferatur.
Item quod sit certa et clara et certum sonet con-
tinet.
Item quod sit data in loco publico et non secreto
et in loco honesto.
Item quod sit tota in dei nomine scripta.
Item quod non sit tota per falsos testes, vel falsa
instrumenta.
Item quod non sit tota per consules consiliis
proprios, vel alios nobis, sine voluntate, et
assensu
Item quod si forte aliquis condemnatus ad dam-
num, vel faciendum aliquid alicui, ex tali con-
demnatione statuat terminum ad damnum, vel faci-
endum faciendum eius arbitrium de consilio consulum
habita consideratione ad qualitates personarum et
quantitates; si autem ad restituendum aliquam rem
mobilem quis fuerit condemnatus, similiter termi-
num habeat ut supra; si vero super aliqua re
immobili data fuerit sententia quo quod ipse
ad petitorem debeat pertinere, statim compellatur
per rectorem eiusdem dimittere, petitor ita per-
mittendo ipsi
ductoratu Potestatis inducatur et defendatur in
ductu
Item quod ipse die qua fuerit sententia, et statim
ipso mutatis fiat per consules condemnatio, et obse-
quio expensarum secundum quod ipsis videbitur;
postea autem ex interuallo condemnatio expensarum, ip-
se ea expensas faciem consules, quantum eis videbitur
et prout fuerit facultatis quandocumque

stem aliquis negaverit in iudicio, quod ab ipso duo ex nunc petitum fuerit, et postea fuerit reconventus, et condemnatus nulla exceptione locus datur praescriptis VIII.

De executionibus sententiarum

Quorundam datas sententias executionem habere oportet, ideirco statuimus, quod aliquis fuerit a magistratibus, aut praetoribus urbis, aut alicui, et tempus tertium sibi statutis per potestatem ad solvendum non paruerit sententiae, quam Potestas ad domum suam mittat praeconem, qui de eius omnibus mobilibus accipiat, et ipsum in platea Pradatorii ponat, et plus offerenti det, et pretium quod inde receperit creditori det, aut consignet unde ad integrum solutionem, et satisfactionem parum, et si de bonis mobilibus ipsius debitoris invenire non poterit, tunc facta relatione per praeconem, quod quod facta diligenter excussione, non potuit de bonis mobilibus invenire, de immobilibus ad invantum ponantur et subhastentur per tres octavas, ut amplius de pignoribus capitulo; si vero nec immobilem, et plus offerenti tradantur, et qui fiat unde ad integram solutionem creditoris; si autem de bonis mobilibus, aut immobilibus ei periri non poterit, et ipse debitor condemnatus habeat debitores a quibus pecunia, aut alias res habere debeat, tunc compellantur ipsi debitores condemnato dare, si vero ei quod teneantur per ipsa per sententiam fuerit condemnatus, unde ad integram solutionem, et satisfactionem parum; si autem condemnatus nihil ei bonis habuerit, tunc facta diligenter excussione pro condemnationibus quibuscumque ex quovis debito pro malis, et male ablatis damnatus fuerit per sententiam capi, et in carceribus usque ad satisfactionem teneri, pro nullo eius debito minime

Item omnibus accedentibus ad quandamcunque pignorationem
decernationem facta, certis diebus, ante solvendi re
cusaverit, certis pignoribus ab eo capiendis et vendi
Item cujusvis preconis volenti sibi pignus accipere rebus
laverit, et ipsum pignus eum dimiserit accipere et por
tare, solvat praeceptores X ß. si pauperes sint, si prop
hoc Potestas mittat partem suam ad accipiendum
violenter de bonis sua tam pro satisfactione principa
pro debita, quam pro condemnatione ipsorum X ß. ne
cessarium, et intelligatur ipse pignus revelare, et si
non sua, cui alij, sua non retinent
Item quicunque ex Platea Predatorii aliqua bona ad
mensuram, que per executionem sententiarum fuerint
vendita, essent, sive mobilia, sive immobilia fuerint,
in solutum ipsi convenerit, et debitoribus restituere recep
tum pecuniam secundum formam dapsi de pignoribus
tradendis capitulo 3 et 4, et quod nullus ipsa pignora
sibi bona emere possit, nisi de vicinis Predatorii
et eius districtus, et ordo pertinent
Item quod preco qui erit vel pignorat aliquem ad in
stantiam alicuius in Predatorio pro quacumque ratione, vel
pignoratione, seu precepto habere debeat pensos VI: de
nummis veteris cursum seu territorium Predatorii iuxta
ad pensandum aliquod preceptum seu pignus minus
libris habeat soldum unum pensorum. Item de om
nibus pignoribus in platea Predatorii facta habere
debeat pensos VI pro libra, solvi quod ab illis a
quibus recipit blada pro collationibus, vel preceptis.
Factis ad ipsorum ministrum in castro, vel platea
Predatorii, vel alibi, ubi percipere possit
Item si preco unius cuiusque essenti mandatum seu
preceptum sibi iniunctum de qua solutionem rece
pere, vel pignus propter eius negligentiam non ven
derit, pro quolibet vice solvat X soldos pensorum,
et similiter si pignus alicui ipse commendaverit quod
voluntati ipsius domini est, vel non restituerit, si

venditum non fuerit medietas fundi cum pendentibus domus
dedos XX pensarum et dominum rejicat, si pignus
fuerit denuntiatum, et eadem pena puniatur si ip
sum pignus pignoraverit, vel vendiderit extra plateam
publicam, nec ipsum pignus sua negligentia perdiderit,
et semper intelligatur sua negligentia nisi probaverit
per causam justitiam ipsum amisisse

De appellationibus Rubrica

Item quod contigit aliquem a sententia appellaverit
si certe in eo judicii primulpedi, reformentur ea
dem, statuerunt, quod diffinitive sententia la
pso licet appellare, et non, ab interlocutoria precepto
ut sepe fieri propter eadem interlocutoria mate
riam in eam principali procederetur ac sententiam
diffinitivam fieri execrato in preiuditium illius
cedit quam lata fuit, quia hinc prout appellari
ab ipsa,

Item de sententia latis coram potestate appellatur ad duos
dominos de Provisione seu ad minus, et non ultra
ius; quod cujus actu eorum ut unum Provisori
ad minus appellaverit, appellatio una non teneatur, ne
que ipsi tradatur executio late sententie.

Item quod qui appellat viginti dies post latam appel
lationem habeat appellationem suam coram Potestate prosequi
in scriptis, et faciat petitum adversam citari, que ea
ad videndum ipsam appellationem scripti per Potestatem
et consules, et si comparuerit pars, et fuerint con
sules de jure appellationis hinc quidem, sin autem
non comparuerit, vel consules esse non potuerint, tunc
Potestas et consules ipsam appellationem examinet et co
rigat prout videbitur eis fuisse processum dictum, et
allegatum, et ipsam appellationem eandem sub sigillo
Potestatis tradant parti appellanti; quam appellatio
nem sic receptam appellans infra duos dies presenti
ad tenendum mensem ad quem appellatio est, et in

alia prius opponi appellationem expedient, quo dominus
cui fuerit bonorum talis cessio facta recipere, et super
eo rationem suo voluerit dominorum suis illos, quibus
tertium nostrorum. Si vero prius appellatione pronuntiata be
ne, vel male appellatum fuerit a die, postquam ipsum re
cepit, et suam pronuntiationem remisit in scriptis aut
duo digna per iudicem appellatum Potestati a quo fuit
appellatum; et si ultra dictos terminos appellatio non
fuerit expedita, tunc habeatur per non interposita, et re
maneat sua sententia firma, nisi forte per dominum
ad quem appellatum fuerit, aliquid aliud fuerit
iustum. causam ita suum imputare non possit negligen
tie appellantis. Et si causa non fuerit infra predictos
terminos expedita, predictus appellans coram Potestate
quo per ipsum non stetit, sed per iudicem, ad quem
spectat, vel per aliam iustam causam
Item quod appellari possit etiam vivo reo, et post
ipsum sententiam infra x dies inclusive computandos a
die late sententie. ultra autem non
Item quod pendente appellatione nulla novitas, nulla
que executio fiat contra partem appellantem, vel eius bona.

De processu contra contumaces, tam actores, quam
reos.

Quoniam quandoque contingit, quod aliquis petere
citari ad iudicium et in termino, ipse actor non com
paret, reus autem comparet, et petant contumacio
rem actoris, statuerunt quod ista eius actor premun
tietur contumax, et detur sibi x pro primum ei ex
pensas rei conventi, et non audiatur si postea petere
velit, nisi predicta dederit et solverit; et hoc si fuit a
principio causa, antequam super petitionem fuit facta
responsio, vel prohationis producta; si vero in causa
fuerit processum, et ne aliquis terminus dictis petit
ad aliquas probationes faciendas, vel sententiam

audiendam, vel aliam actum, et fuerit actor contumax, debeat solidos X persolvere, et si reus noluerit citatur iterum bis per spatium trium dierum iterum quamlibet citationem, si fuerit in Prestonam vel districtu, si autem extra per spatium VIII dierum, et si in ultimo termino non comparuerit, tunc si eius intentionem non probaverit, petatur reum absolvat ab instantia eius, et actorem ad omne exhamen, et damnum eius condemnet, vel si forte reus aliquid probaverit propter quod movere deberet ab ipsius petitione, diffiniatur absolvatur reus convocatus, ac si presens fuerit actor, et dirigatur eum per istius partes ad dominum, si absens fuerit ut supra de citatione capitulo. Item quod quilibet si, vero inventum fuerit quod actor legitime probaverit intentionem suam, pro ipso petatur sententia, non obstante quod contumacia; si reus propter contumaciam eius actoris ab expensis absolvatur, et ipse actor in expensis sed condemnetur, qui hanc penam propter suam contumaciam portare debet

Si vero aliquis fuerit citatus ad instantiam alicuius super personali actione sive super petitione alicuius debiti vel facti faciendi, seu mobilis rei, et non comparuerit, facta relatione per preconem de termino prenunciet contumax, et condemnetur in solidis V denariorum, et ad reficiendum expensas parti adverse, et iterum citetur pro secundo termino, in quo si comparuerit integram audiatur, exacto dos V. solut, et expensas reficiat, et postea audiatur; si vero secundo citatus non comparuerit, iterum condemnetur in solidis V denariorum et expensarum refectione, et citetur pro tertio termino, in quo si comparuerit fiat ut supra; si autem non comparuerit, tunc pronuncietur contumax, et audiatur petitor super eis quod petit, et probationibus suis, et si probaverit legitime quod petit, condemnetur

reus, ac si fuisset presens, si vero aliter probare
aut absolvatur reus, sed nulla pena ei expensis con-
demnetur actor; sin autem actor demiprobaverit,
ut puta per unum testem, vel per alia indicia, seu
presumptiones aliquas apparentes, tunc si fuerit ac-
tor persona vilis aut digna qui verisimiliter non de-
beat delegenerare, deferatur sacramentum sibi, et
si iuraverit se habere debere quid petit reus ut
ei omnia procedant, si vero reus fuerit persona-
lis extraneus, vel ad mortem ducatur, si ex Predicto
vel in villa, aut distincte fuerit, si vero absens
fuerit dicatur, et sibi dies prefigantur termini decem
dierum distinctorum loci arbitrio Potestatis et consu-
lum, si vero ignoretur tunc, ad faciendum ipsum
contumacem, ut contra ipsum procedi possit fiant
tres proclamationes in platea Predicta, quarum
quelibet contineat spatium VIII dierum, et nichilomi-
nus ad dominum eiusdem districtus Dei, et si non com-
paruerit procedatur ut supra dictum si fuerit causa
realis vel quod mobilis immobilis petatur, citetur pri-
mo personaliter per primum terminum III dierum, ut su-
pra de citatione expresso dictum quod si quelibet,
et si non comparuerit pronunciatur contumax, et con-
demnetur in soldis X et in expensis rejiciendis, et ite-
rum citetur per secundum terminum, in quo si comp-
ruerit antequam audiatur solvat soldos X, et in
expensis rejiciendis, si vero non comparuerit iterum
condemnetur similiter, et per tertium terminum citetur, si
que si comparuerit fiat . . . , sin autem non
comparuerit, pronuncietur contumacia, et audiantur
probationes actoris, et si legitime probaverit ad
id rem petitam, per sententiam pronuncietur
ipsam rem ad ipsum spectare, et condemnetur
reus ad restitutionem, sive restituendum et de-
mittendum . . rem petitam cum fructibus per-
ceptis et stantibus . . . quos percepit a tempore

quo fuit lis ... ... di fuerit bene possessor;
si autem fuerit mala fidei, tunc condemnetur ad
omnes fructus quos percepit; si autem non pro-
baverit aliquo modo animum intentionemve, absolva-
tur possessor litis ordine. Si vero amplius
probaverit ut supra, tunc mittatur possessor in
possessionem ipsius rei cum dilatationis, et nova
ut prædixi, vel fructus suos faciat. Et si pos-
sessor qui victimus fuerit impensas aptatuum aut
meliorum reemparuerit, et dolum expensas et...
... suum recuperabit possessionem, et procedat-
tur vel ordinarie inter ipsos ut cum; post autem
tempus ex mensium fuit missus in possessionem
unus possessor, et fructus percipiet et suos faciat,
et super possessionem non audiatur ulterius qui pos-
sidebat prius, super proprietate autem si agere
voluerit audiatur. Deu si ipsum rem probare velit
quam ita, et ne ipsum aliquo jure pertineat,
et sic ista causa fructus erit petitor, qui prius
erat possessor, et e contrario, et hoc quod dictum
est procedat si fuerit possessor in Predolono vel
districtu, et fuerit personaliter, vel ad domum citatus,
sin autem absens, et citatio ubi fit, statuantur termi-
ni secundum distantiam locorum arbitrio Potestatis
et consulum. Si vero ignoretur, tunc ad faciendum
ipsum contumacem, et contra ipsum possint proce-
di usque tres proclamationes in platea Predolosi, qua-
rum quelibet contineat spatium XV dierum et si-
militer citetur ter, et proclametur ad domum suam
habitationis, et si fuerit contumax procedatur ut supra.
Item statuerunt quod omnes pene tam corporales
quam pecuniarie de quibus superioribus capitulis
fit mentio, arbitrio Potestatis, et consulum possint
augeri et minui secundum qualitatem personæ
rum delictorum locorum et temporis cum libertate
dominorum et voluntate.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus de Prodolono vel districtu audeat vel presumat incidere ligna et ramos Potharbi, quod ejusdem contigerit et reperti fuerit dictos vel ligna ejus cesserunt, vel ostilium Prodolonum perdat boves cum curru, et si non reperti fuerit et postmodum pervenerit ad notitiam Dominorum, vel Senescallorum, vel Potestatis per suprascriptos dominos Prodolonum, emendet in pena XX denariorum, cuius pene medietas accipienti, vel accipienti, et alia medietas Domino applicetur.

Item statuerunt et ordinaverunt quod nullus de Prodolono vel districtu audeat vel presumat, nec etiam forensis aliquis audeat in nemoribus dominorum de Prodolono, vel clausum aut campis, neque cum bestiis privatis in campis predictorum, quod ejusdem reperti fuerit incidendo, aut extra dictorum dominorum jurisdictionem ducendo, perdat boves cum curru, et si personam per dat libras XX denarum pro quolibet bestia; cuius pene medietas accipienti et accusanti, et alia medietas domino applicetur.

De exportijs et bijs qui ingrediuntur districtum de-
mos et habitatoribus eiorum

Item statuerunt et ordinaverunt quod si aliquis pro-
pre arbitrio et eius auctoritate aliquo nuncio Do-
minorum de Prodolono invaserit pannos, bracias,
pota, vinum et possessiones in quibus aliquis ca-
sus fuerit et alius perduerit sue proprio arbitrio
aliquo nuncio dominorum, eadem in pena L libra-
rum solvantur

Item aliquis proprio auctoritate ingressus est in
quadam domo sita in Prodolono, vel districtu,
hospite domum contradicente, vel aliquo de domo
contradicente solvat L libras solvantur, et hoc
pro singulo quo in omnibus eius exportijs pro-

datur secundum constitutionem antiquam.
Item I. prêd. nobilis dominus Nicolaus et comunis Predelonn de mandato nobilis, domini, Nicolai de Predelonn. Justitiarius et Potestatis dominii alti void super platea castri et super platea comunis de Predelonn quod nullus de Predelonn vel districtu audeat vel presumat ducere vel portare aliqua victualia cuiuscunque conditionis existant extra Predelonnum, vel districtum seu terrenum Predelonn; quod cuqnis repertus fuerit, ipsi eidem ducendo predicta victualia et alia hoc presentes C proverunt; et si portando vel dando perdat omnia victualia et alia hoc presentes X L. cuius pene medietas accipienti et alia medietas domino applicetur; et si quispiam terrigena, vel castrensis aut de villa Predelonn predictum modo contrarium fecerit, quod absque foresis ex certa scientia ducere, vel duci fecerit extra districtum Predelonn super dominium, et terrenum victualia ut dictum est de Predelonn vel districtu et reperius fuerit supradictis penis, et unusquisque eorum tam forensis quam terrigena, vel castrensis in totum integraliter subiaceant.
Item statuit et ordinavit quod nemo domicellus vivd vidua cuiuscunque conditionis existat castri Predelonn vel districtus . .

dictum est, et corporaliter juret mox contrafa-
rem, quibus observatis precinditur ibi fiat,
ubiter nullum mora.
Item siquis inceperit male uti substantia sua ita quod
ad inopiam urgeri videretur propter creditorum concur-
sum, vel aliam causam, mora vel nimis, sive alia
mulier que bona sua pro suis dotibus, et juribus
alijs habeat obligata, dictam dotem et jura sua pre-
tera noluerit, quod ipsa hoc casu etiam ipsa vi-
rente facere possit, comparent coram potestate et in
strumenta sua producat, seu alias probationes, per
quas ostendat de iis habere sit bonis alijs occasio-
ne dotium vel jurium aliorum, ut supra, quibus
ostensis Potestas per sententiam jubeat proclamari
in platea Predatorii alta voce preconia, quod siquis
velit contradicere, quod talis mulier de bonis ta-
lis viri non accipiat in solutionem pro dote, et
alijs juribus suis comparere debeat coram ipso Po-
testate juribus suis usurus infra tres dies, aliquin
non audietur, et fiat talis proclamatio bina vice
per spatium semper trium dierum, et siquis in-
fra dictos terminos comparuerit audiatur, et cum
muliere procedat secundum formam juris; si vero
nullus comparuerit, tunc facta relatione per Preco-
nem de ipsis cridis factis, Potestas constituat duos
vel tres estimatores, qui sacramento recepto esti-
ment de bonis ipsius viri de mobilibus prius, et
postea de immobilibus usque ad summam dotis et
jurium aliorum ipsius mulieris, quam estimationem